

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR

Ročník XXXIII. • Február 2025 • Číslo 2

Salvy cti a hrdosti

**Potápači pod
ľadom**

**Rota
spravodajskej
podpory**

**Vojaci
v múzeu**

**Rozhovor
s generálnym tajomníkom
Služobného úradu MO SR
Petrom Krajčírovičom**

Slávnostný vstup do roku 2025

Príslušníci Ozbrojených síl SR a zamestnanci rezortu obrany si 8. januára slávnostným zhromaždením pripomenuli 32. výročie vzniku Slovenskej republiky a ozbrojených síl. Štátny tajomník Martin Vojtašovič vo svojom príhovore vyzdvihol význam ozbrojených síl pre suverenity, územnú celistvosť a nedotknuteľnosť našich hraníc, verejný poriadok a pomoc pri živelných katastrofách. Zároveň v mene podpredsedu vlády a ministra obrany SR Roberta Kaliňáka odovzdal zamestnancom rezortu pamätné medaily ministra obrany. Zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Miroslav Lorinc odovzdal ocenenia udelené náčelníkom generálneho štábu generálom Danielom Zmekom. Pamätný kríž náčelníka GŠ OS SR si prevzal aj spoluzakladateľ a dlhoročný redaktor mesačníka Obrana Jozef Žiak.

Foto: Jakub Neubauer

Vážení čitatelia rezortného mesačníka Obrana, ozbrojené sily od svojho vzniku pred viac ako 30 rokmi vytvárajú medzinárodné vojenské kontakty s mnohými zahraničnými partnermi. Kľúčové pri zabezpečení obranyschopnosti Slovenskej republiky je však už viac ako štvrtstoročné pôsobenie v Severoatlantickej aliancii, kde patríme medzi rešpektovaných partnerov.

Svet, a najmä jeho bezpečnostná architektúra, sa však výrazne mení. V ostatných rokoch sme svedkami výraznej zmeny bezpečnostnej situácie v našom bezprostrednom susedstve. Na všetky tieto výzvy musíme reagovať, a to na medzinárodnej, ako aj národnej úrovni. Spracúvanie nových plánov a neustála revízia aktuálnych plánov na všetkých úrovniach nás preto núti aj k flexibilnému riešeniu úloh, ktoré pred nás každodenný život stavia. Toto sa týka aj nášho zastúpenia v štruktúrach Aliancie, kde som aj osobne ostatné tri roky pôsobil. Architektúra obranných plánov, množstvo a rozsah vojenských cvičení, modernizácia, operačná pripravenosť či personálna naplnenosť kladie pred nás strategickú dilemu, ako to všetko čo najlepšie zabezpečiť v existujúcom zdrojovom rámci a zachovať si naďalej postavenie dôveryhodného partnera, ktorý je nielen pasívnym konzumentom bezpečnosti, ale aj aktívne k spoločnej obrane prispieva.

To všetko si žiada aj skvalitnenie procesu prípravy a výberu personálu, ktorý bude dostatočne odborne a jazykovo pripravený a zvládne takýto rozsah úloh v zastúpení Ozbrojených síl SR v štruktúrach NATO a EÚ. Len spoločným a najmä koordinovaným úsilím dokážeme zabezpečiť splnenie základnej úlohy, ktorú od nás naši spoluobčania právom očakávajú, a to je garancia obrany SR. Pevne verím, že profesionalitu a oddanosť budeme garantovať všetci, či už sme v uniforme alebo v občianskom odevu.

generálporučík Miroslav Lorinc
zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR

ČÍSLO MESIACA

Koniec večných čias

Počas rokovania prezidenta ČSSR Václava Havla s Michailom Gorbačovom v Moskve ministri zahraničných vecí **26. februára 1990** podpísali dohodu o odchode sovietskych vojsk, „dočasne“ dislokovaných na území Československa po násilnom ukončení obrodného procesu v roku **1968**.

Odsun sovietskych vojsk sa završil **27. júna 1991**, po **8 350** dňoch od ich vpádu v osudovej noci z **20. na 21. augusta 1968**. Trval **16** mesiacov a zahŕňal odchod zhruba **73 a pol tisíce** vojakov, **18 a pol tisíce** dôstojníkov, **44 340** príbuzných, **5 000** civilných zamestnancov, **1 120** tankov, **2 500** obrnených transportérov, **103** lietadiel, **173** vrtuľníkov, takmer **100 000** ton munície, ďalšiu techniku, výzbroj a výstroj. Na prepravu vojenskej techniky a ľudí použili **825** vlakových súprav zložených z **33 000** vagónov, ktoré by pri zoradení za sebou utvorili kolónu dlhú **465 kilometrov**.

6

11

12

16

18

30

34

38

- 4 Salvy cti a hrdosti
- 6 Práca v rote spravodajskej podpory nie je pre každého
- 11 Unikátny projekt rezortu obrany a školy v Sečovciach
- 12 Pod ľadom sa chyba neodpúšťa
- 16 Rozhovor s generálnym tajomníkom Služobného úradu MO SR Petrom Krajčírovičom
- 18 TÉMA: spolupráca vojakov a múzejníkov
- 24 Bojové helikoptéry na Ukrajinu
- 26 Neznáme čínske lietadlá
- 28 Slovák Joe Kopanica bojoval za Austráliu
- 30 Prvý základný vojenský výcvik v roku 2025
- 31 Pútnické jazdy s Ordinariátom OS a OZ SR
- 32 Ako vojenčili stredovekí pešiaci
- 34 Plavby vodičky BVP des. Adriany Holíčovej Havelkovej
- 36 Vicemajster sveta v jiu-jitsu des. Dušan Chabroň
- 38 Slovenská stopa v misii UNDOF
- 40 Misia vojenskej pomoci EÚ na podporu Ukrajiny EUMAM
- 41 MILITARY ENGLISH: Military Expenditures
- 42 Ako predchádzať podvrtnutiu členka
- 45 Slovenská zimná čiapka
- 46 Prepadnutie Poľska v septembri 1939
- 47 Poľská armádna pištoľ 9-mm Radom VIS vzor 35

Salvy cti a hrdosti

„Prvé! Tri, dva, jedna – pál!“ zavelil po hlásení „Hotovo nabité!“ nadporučík Daniel Michrina, veliteľ batérie, ktorá 1. januára vypálila v Bratislave 21. delostreleckých sálv na počesť 32. výročia vzniku Slovenskej republiky.

Mladý veliteľ 3. palebnej batérie z 21. delostreleckého oddielu Michalovce po prvý raz na týchto salvách velil trojčlennej obsluhu dela, potom bol zástupcom veliteľa strelieb a teraz už velil všetkým šiestim delám HD-30A aj s ich obsluhami.

Naprieč republikou

Čo predchádzalo finále? „V rámci našej odbornej prípravy sme prvé dva decembrové týždne cvičili v Michalovciach. Mali sme k dispozícii dve delá. To bolo super, lebo inak sú všetky dislokované v Nitre. Pred Vianocami trénovali už organické obsluhy. Od 27. decembra sme sa pripravovali v Nitre a tridsiateho sme mali generálny nácvik,“ objasnil energický nadporučík Michrina, ktorého povely mohla jeho manželka s dvoma malými deťmi na druhom konci republiky doma vo Svidníku sledovať cez obrazovku televízora.

„Vojaci, koľkí ste tu už aspoň po druhý raz?“ spýtal sa pred streľbami po pozdravení 21-člennej batérie náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generál Daniel Zmeko. Zdvihlo sa 19 rúk. No a keď veliteľ dela rotmajster Ján Gömöry priznal, že v Bratislave pálil prvýkrát novoročné salvy už v roku 2005 a málokedy vynechal, generál Zmeko k nemu prikráčal. S uznaním mu podal ruku a osobne mu poďakoval.

„Pre nás vojakov je to veľká česť, že sa každoročne môžeme zúčastniť osláv vzniku Slovenskej republiky. Aj takto môžeme prezentovať, že naše poslanie je slúžiť štátu, ako aj našim občanom. Navyše pre mňa, ako náčelníka generálneho štábu, je to spravidla prvá možnosť stretnúť sa osobne s vojakmi, na pleciach ktorých je výkon novoročnej služby. Poďakovať sa a zaželať im všetko najlepšie. Rovnako ako ďakujem ostatným, ktorí sú nasadení v operáciách medzinárodného krízového manažmentu v zahraničí, zabezpečujú ochranu a obranu kritickej infraštruktúry u nás doma, sú v iných službách či pohotovostiach.“

Dôvera, dôstojnosť, dojatie

„Vôbec nechcem povedať, že novoročné salvy sú nad rámec nášho výcviku, ale predsa len je to určitá špecifická úloha, nakoľko

húfnica HD-30A nie je naša organická zbraň, pretože ťažiskovou zbraňou našich vojakov je 155-mm kanónová húfnica Zuzana,“ povedal nám plukovník Ján Hric, veliteľ 5. delostreleckého pluku s veliteľstvom v Rožňave. Jeho súčasťou je 21. delostrelecký oddiel Michalovce a rožňavský 54. raketometný oddiel. „Nemám však žiadne pochybnosti o tom, že naši delostrelci pod velením nadporučíka Michrina sú pripravení na úrovni a tak ako každý rok salvy dopadnú dobre,“ vyjadril ešte pred prvým výstrelom skúsený plukovník dôveru mladému nadporučíkovi. Sám pritom videl podobné aktivity vo Veľkej Británii či Francúzsku, kde však sú na protokolárne aktivity špeciálne vyčlenené jednotky s osobitne prispôbenými historickými delami a dobovými uniformami.

O to väčšie bolo po streľbách uznanie aj z úst prezidenta a hlavného veliteľa Ozbrojených síl SR Petra Pellegriniho: „Tieto čestné salvy ma naplnili obrovskou hrdosťou, ako aj dojatím, takže až som mal zimomriavky. Výročie vzniku Slovenskej republiky sa tak opätovne stalo veľmi dôstojnou udalosťou a som za to na ozbrojené sily hrdý. Tiež si veľmi vážim, že vojaci prispievajú k dôstojnosti mnohých ďalších slávnostných príležitostí a v úcte mám všetky súčasti ich služby. Ďakujem a ozbrojeným silám želám úspešný rok 2025.“

Pavol Vitko • Foto: autor, SITA

< ANKETA >

Čo pre vás symbolizujú novoročné salvy?

Peter Pellegrini, prezident a hlavný veliteľ Ozbrojených síl SR:

Pre mňa je to symbolika zásadná, vychádza z historických tradícií a je to významný počín ozbrojených síl, ktorým si dôstojne pripomínáme vznik samostatnej Slovenskej republiky. Je to aj deň, keď si želáme, aby bol ďalší rok úspešný a som nesmierne rád, že vojakom ozbrojených síl som mohol všetko najlepšie zaželať aj osobne.

Generálmajor Miroslav Lorinc, zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR:

Pre nás, vojakov, je to symbolické preukázanie úcty a rešpektu k štátu, ktorému slúžime, ako aj prezentácia našej sily a odhodlania na jeho obranu. S tým, že sme pripravení plniť úlohy, ktoré nám vyplývajú z našej prísahy.

Martin Rímeš, generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR:

Tieto salvy prezentujú našu štátnosť, ako aj ozbrojené sily samotné. A ak mávali výbornú úroveň aj predtým, tak ich vojaci dnes zvládli ešte lepšie.

Čatár Marek Michalčo, veliteľ muničného družstva, pyrotechnik:

Nebudem hovoriť, že manželka vníma aj toto už asi piate novoročné odlúčenie pozitívne. No aj taká je naša vojenská služba, naše poslanie a náš chlebič – a som hrdý, že som tu.

Plukovníčka Martina Šamaliková, starší vojenský poradca Vojenskej kancelárie prezidenta SR:

Je to uctenie dejinných udalostí súvisiacich so vznikom našej Slovenskej republiky a tiež príležitosť na prezentáciu ozbrojených síl. Tiež je to jedinečná možnosť, aby tu s nami mohli byť aj naši občania – niektorí osobne a iní prostredníctvom médií.

Slobodník Miroslav Olexa, nabíjač:

Na salvách som po prvý raz, silvestroval by som zrejme tradične s kamarátmi niekde na chate. Teším sa, že ma vybrali, lebo moje miesto je tu!

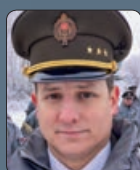
Štábný nadrotmajster Imrich Fekete, hlavný poddôstojník OS SR:

Takéto tradície sú dôkazom prepojenia vojakov a občanov, keď si vážime jeden druhého, ako aj náš štát spoločne.

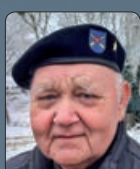
Rotmajster Erik Štefan, veliaci poddôstojník strieľajúcej jednotky:

Po tých azda siedmich razoch čo som tu, moja rodina vie, že ak sa bude dať, prídem aj nabudúce. Vedia, že byť tu, je skratka pre mňa česť kvôli samotnému štátnemu sviatku, ako aj preto, lebo chcem prispieť k dobrému menu ozbrojených síl.

Kapitán Michal Suchár, dirigent, zástupca veliteľa Vojenskej hudby Bratislava:

Novoročné salvy sú veľkolepé, patria k oslavám vzniku našej republiky a som rád, že aj vojenská hudba je ich súčasťou.

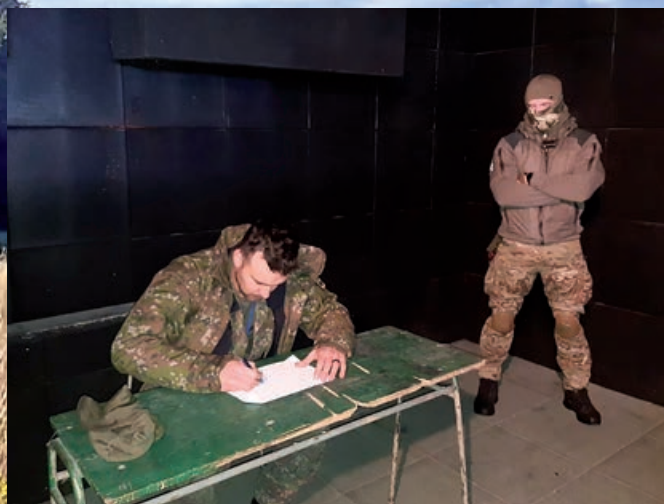
Štefan Pomsahár, major vo výslužbe, člen OZ Cech puškárov a delostrelcov:

Salvy sú veľmi krásne a my, bývalí delostrelci, sem chodíme každoročne povzbudiť našich nástupcov. Tešíme sa, že armáda sa rozvíja a verejnosť jej dôveruje ako jednej z ťažiskových opôr našej republiky.

Práca nie pre každého

Ozbrojené sily reflektovali na požiadavku budovania spôsobilosti spravodajstva z ľudských zdrojov (HUMAN INTeligence, HUMINT) vytvorením roty spravodajskej podpory v štruktúrach 65. prieskumného práporu Pozemných síl OS SR v roku 2014.

V rokoch 2019 a 2020 boli príslušníci roty spravodajskej podpory (rSP) vyčlenení do síl Very High Readiness Joint Task Force ako deklarovaný príspevok OS SR do síl rýchlej reakcie (NRF). Zároveň sú predurčení ako deklarovaný príspevok na plnenie úloh ťažkej mechanizovanej práporovej skupiny.

Prísne kritériá

Náčelník operačného oddelenia 22. prieskumného pluku Prešov major Matej Kras, lebo práve súčasťou spomínaného pluku je 65. prieskumný prápor a jeho rota spravodajskej podpory, pripomína dôležitosť spôsobilosti najmä v dnešnom nie príliš stabilnom období, keď za našou východnou hranicou na Ukrajine zúri vojnový konflikt. Rodák z Prešova pôsobí v OS SR 24 rokov. Začínal pôvodne vrote ISTAR v Michalovciach, neskôr v 65. prieskumnom prápore Prešov.

Podľa neho výber špecializovaného personálu pre rotu spravodajskej podpory prebieha v súlade s trvale platným Nariadením NGŠ OS SR o personálnom výbere profesionálnych vojakov v špecializácii 112 (Odborník na spravodajstvo z ľudských zdrojov). Je to špecifický a náročný výber

v podmienkach OS SR v rámci svojho zamerania, ktorý pozostáva z viacerých fáz a krokov. Výber sa organizuje minimálne raz ročne. „Po zaslaní žiadosti o zaradenie do výberu a požadovanej dokumentácie sa začína prvotná selekcia. Vtedy sa preveruje splnenie základných podmienok a predpokladov zverejnených vo vyhlásenom výbere. V ďalšej časti kandidáti, ktorí spĺňajú prvotné predpoklady absolvujú psychodiagnostické vyšetrenia a preskúšanie jazykových spôsobilostí z anglického jazyka.

Test záťažou

Úspešných uchádzačov nekompromisne preskúša špecifické záťažové testovanie vo výcvikovom priestore. Záťažové testovanie preverí predpoklady uchádzačov vzhľadom na kvalitu a nároky, ktoré si funkcia odborníka na spravodajstvo z ľudských zdrojov vyžaduje nielen po teoretickej, ale aj po praktickej stránke. Počas záverečného výberu uchádzačov výberová komisia zhodnotí všetky výsledky a odporučí veliteľovi vhodných kandidátov,“ konštatuje major Kras, ktorý bol riadiacim zamestnaním. Priznáva, že nie je jednoduché vytípať a nájsť vhodných kandidátov na spomínané pozície vrote spravodajskej podpory.

Rota spravodajskej podpory

je osobitná jednotka bojovej podpory 65. prieskumného práporu v Prešove, ktorá vznikla v roku 2014. Svoj prvý odborný výcvik absolvovala v spolupráci s Armádou Českej republiky v roku 2016. Neskôr vznikol národný kurz HUMINT, ktorý sa skladá z viacerých modulov. Podieľajú sa na ňom zložky Ozbrojených síl SR a ministerstva obrany. Od roku 2017 sa jednotka pravidelne zúčastňuje na zahraničných aktivitách a zahraničných NATO certifikovaných kurzoch.

HUMINT je súčasť spravodajstva založená primárne na spravodajstve z ľudských zdrojov. Je to unikátna spôsobilosť, pretože vie poskytnúť informácie o morálke, zámeroch a motivácii jednotlivcov, taktiež vie analyzovať

vzťahy medzi individualitami alebo organizáciami spravodajského záujmu. Ľudské zdroje sú taktiež schopné poskytnúť rôzne materiály potrebné pre spravodajské vyhodnotenie, napríklad zbrane, dokumenty, fotografie, záznamové médiá.

HUMINT je z pohľadu NATO unikátna a jedinečná spravodajská disciplína, ktorá predstavuje nezastupiteľný prvok na podporu veliteľov a štábov, prostredníctvom ktorej možno získavať informácie o zámeroch, morálke a stave nepriateľských síl, ktoré sa nedajú získavať prostredníctvom iných spravodajských a prieskumných disciplín, alebo len v obmedzenom rozsahu.

Záťažové testovanie prebiehalo v jednom z vojenských výcvikových priestorov. A akými vlastnosťami by mal disponovať vhodný kandidát? „Predovšetkým intelektovou úrovňou a jej štruktúrou, dobrou koncentráciou pozornosti, emocionálnou stabilitou, rozhodovaním v časovom strese, pamäťou, vhodnou štruktúrou osobnosti, komunikatívnosťou v zmysle sociálnej komunikácie, interpersonálnou interakciou, prezentačnými zručnosťami, organizačnými, plánovacími a rozhodovacími schopnosťami, schopnosťou tímovej práce, zvládaním záťaže a stresu a, samozrejme, analytickým myslením a prácou s informáciami. Teda ako vidíte, nie je toho málo, čo by mal spĺňať. Aj preto je výber taký zložitý a náročný. Ešte musím pripomenúť, že psychické predpoklady u vybraných jedincov sú dôležitejšie ako ich fyzická predispozícia či odborná vševojsková úroveň,“ konštatuje major Kras.

Spravodajská podpora

Zdôrazňuje, že úspech každej vojenskej operácie závisí od existencie spoľahlivého systému riadenia a velenia, ako aj od flexibilitného a spoľahlivého systému získavania a zhromažďovania, analýzy a distribúcie strategických a taktických spravodajských informácií. Spravodajská podpora vojenských operácií sa uskutočňuje poskytovaním kritickej informácie a výsledkom sú spravodajské produkty pre veliteľov, podriadené služby, funkčné prvky

veliteľstiev a podriadené sily. Velitelia všetkých úrovní sú závislí od včasnej a presnej informácie o protivníkových cieľoch, silách, silných a slabých stránkach, možnostiach a kritických zraniteľnostiach. Podľa spôsobu zhromažďovania informácií rozlišujeme viacero typov spravodajstva. Jedným je spravodajstvo z ľudských zdrojov.

65. prieskumný prápor má za úlohu podporovať a poskytovať spravodajskú podporu prostredníctvom pozemného prieskumu a sledovania v rámci priestoru spravodajskej zodpovednosti na operačnej a taktickej úrovni s cieľom zabezpečiť informácie o rozmiestnení, aktivitách a spôsobilostiach pravdepodobnej hrozby, o teréne a poveternostných údajoch a informácie o cieľoch podľa požiadaviek nadriadeného. Má stanovené ciele lokalizovať, určiť a sledovať v monitorovanej oblasti. Na základe nariadenia/potreby vyžiadať a naviesť paľbu letectva, raketového vojska a delostrelectva v priestore plnenia úloh, vrátane vyhodnotenia účinnosti pôsobenia zbraní a zbraňových systémov. Okrem toho 65. pspr zodpovedá za spravodajskú podporu v oblasti HUMINT s cieľom získať informácie pomocou priameho zhromažďovania, alebo s využitím technických prostriedkov a zabezpečiť (v súčinnosti so spravodajskými agentúrami SR) skrytú

ochranu vojenských zariadení a personálu proti pôsobeniu protistojacich spravodajských služieb, alebo nepriateľských organizácií.

Na začiatku cesty

Výber vhodných ľudí pre spomínanú činnosť je podľa majora Krasa veľmi náročný. Je to proces. „Keď ho uchádzači úspešne zvládnu, dostanú sa do rot spravodajskej podpory. Ale to je len začiatok ich ďalšieho odborného rastu a prípravy. Vlastne začiatok cesty, ktorá je zdĺhavá a náročná a nie všetci ju úspešne zvládnu. Okrem iného si musia zvyšovať úroveň znalosti anglického jazyka. Ideálne by bolo, keby už v čase výberu disponovali potrebnou úrovňou STANAG 2, ale realita je niekde inde. Preto musia na sebe pracovať, ale nielen v jazykovej oblasti. Proces ich ďalšieho vzdelávania sa vlastne nikdy nekončí. Napríklad aj v rámci medzinárodných kurzov NATO v Centre výnimčnosti NATO HUMINT v Rumunsku,“ pripomína major Kras.

A čo býva najväčšou nástrahou? Najťažšie je vraj udržať ich vysokú motiváciu, aby postupovali ďalej. Lebo treba korektne priznať, čaká sa od nich omnoho viac, ako od iných profesionálnych vojakov v rovnakých hodnostiach.

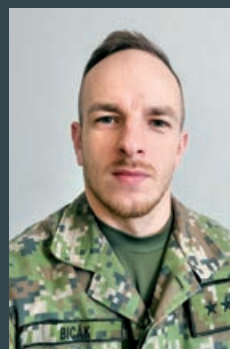

Ako ich teda motivovať? „Je to veľmi náročné. Napríklad aj možnosťou výsadkového výcviku, špecifickosťou samotnej práce a prípravy, účasťou v zahraničných špeciálnych kurzoch a školeniach. Som rád, že nám zákon v poslednom období umožnil ľuď s nižšími hodnotami posunúť na vyššie. Dnes vlastne vieme ustanoviť vhodného kandidáta na vyššiu hodnotu. Keď napríklad vojak 2. stupňa prejde úspešne výberom a spĺňa požiadavky na obsadenie poddôstojníckej alebo dôstojníckej hodnosti, tak ho vieme ustanoviť na spomínanú hodnotu. Je to pre nás veľká výhoda, lebo takto vieme motivovať a stabilizovať odborný personál v špecializáciách prieskumu a spravodajstva,“ vysvetľuje major Kras.

Zrejú ako víno

A ako dlho trvá, kým sa uchádzač vypracuje na plnohodnotného odborníka? Podľa neho kým dosiahne základné zručnosti, spôsobilosti a schopnosť byť nasadený niekde v operácii, tak je to horizont 4 – 5 rokov. Samozrejme, nie každý získa potrebnú úroveň a musí jednotku opustiť. Nie všetci dokážu plnohodnotne vykonávať všetky typy HUMINT operácií. Taká je realita. V jednotke sa začína s funkciou operátor a môže postupovať na funkciu analytik, alebo veliteľ skupiny HUMINT.

Psychológ 65. prieskumného práporu Prešov nadporučík Jozef Bicák

začínal ako psychológ bývalého 23. motorizovaného práporu Trebišov. Aktuálne už niekoľko rokov pôsobí v prešovskom útvere. Rodák z malej dedinky v okrese Humenné pripomína, že psychológia ako teoretická a praktická disciplína bola vždy dôležitá aj vo vojenskom prostredí, ale v poslednom období nadobúda ešte väčšiu vážnosť. „Všetci sme to pocítili v čase covidu a jej význam narastá aj v dnešnej, často napätej medzinárodnej situácii, keď za našou východnou hranicou je vojna na Ukrajine,“ konštatuje.

Pripomína, že podmienkou vstupu do ozbrojených síl je aj úspešné zvládnutie psychotestov. Ďalšie kandidátov čakajú v rámci jednotiek, zložiek a odborností, kde sa kladie ešte väčší nárok na psychickú odolnosť jednotlivca, jeho schopnosti úspešne zvládať stresové situácie. Tak je to aj v prípade roty spravodajskej podpory. Priznáva, že v procese výberu hľadajú ľudí, ktorí majú schopnosti, zručnosti a kompetencie vytvárajúce súbor prezentujúci ich vhodnosť na prijatie na uvedenú pozíciu v spomínanej jednotke.

„Ako jeden zo psychológov sa aktívne podieľam na výbere v rámci záťažového testovania. V jeho priebehu overujeme kandidátov pod určitým psychickým tlakom a pracovnou záťažou. Postupne sa vzorka kandidátov zužuje, to je prirodzené. Ukazuje sa, že pre niektorých je náročné pracovať pod stresom a tlakom okolia. Ak je to neriešiteľné a presahuje to hranice znesiteľnosti, ktoré od kandidáta požadujeme, tak musí končiť. Keď zoberieme množinu kandidátov ešte pred psychotestami a jazykovým preskúšaním, tak je tam dosť veľká úspešnosť. Záťažové testy sú už väčším sitom. Tu sa pod záťažou pri plnení rôznych úloh ukáže vhodnosť či nevhodnosť kandidáta. A na základe toho sa pri konečnom hodnotení vyberajú vhodní kandidáti,“ približuje psychológ.

Práca v civilnom oblečení, aká silná je táto motivácia? U niektorých pomerne veľká, je to niečo, čo niektorých vojakov zaujíma a láka, aj tým je táto rota výnimočná. Ako psychológ už máte v oku, viete odhadnúť, určiť schopnosť a vhodnosť kandidátov pre prácu v rote spravodajskej podpory? „Je to pravda, lebo každý človek vyžaruje správaním a postojmi isté indicie, pri záťažových situáciách sa každý prejaví, čo v ňom naozaj je, tam sa už nedá klamať ani zastierať.“

Jeden z účastníkov záťažového testovania Jerguš, rodák zo Sniny, vyštudoval prekladateľstvo na UPJŠ v Košiciach. Usilovne premýšľal o armáde už posledné dva roky štúdiá. „Anglický jazyk, ktorý som študoval, ma bavil. Už počas školy som aj učil angličtinu, prekladal som, trochu tlmočil. Tak teda vyhrali ozbrojené sily. Dnes vidím, že som sa správne rozhodol. Po základnom výcviku som absolvoval kurz DKVŠ a dostal som sa do 65. prieskumného práporu. Útvár i práca ma zaujali. Rovnako aj výzva pôsobiť v rote spravodajskej podpory. Ale práca bude veľmi náročná, už to ukázali preskúšania, záťažové testy. Služba v rote spravodajskej podpory ma napriek tomu láka. Je to pre mňa veľká výzva, a zároveň to nie je práca pre každého.“

Jozef Žiak

Foto: 65. prsp Prešov

Deň pamiatky obetí služby vlasti

Podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák si na vojenskom cintoríne Háj-Nicov v Liptovskom Mikuláši s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Danielom Zmekom pripomenuli devätnásť výročie najtragickejšej udalosti v dejinách slovenských ozbrojených síl.

Pri maďarskej obci Hejce havarovalo 19. januára 2006 slovenské vojenské dopravné lietadlo Antonov AN-24 pri návrate z mierovej misie KFOR v srbskej provincii Kosovo. Zahynulo 41 vojakov a jeden civilný zamestnanec.

Už tradične si v tento deň pripomíname všetkých príslušníkov ozbrojených síl a rezortu obrany, ktorí položili svoje životy pri plnení služobných povinností na rôznych misiách v zahra-

ničí. Ich pamiatku si rezort obrany a Ozbrojené sily SR utili na vojnovom cintoríne Háj-Nicov, pri pamätníku v maďarskej obci Hejce a na vrchu Borsó.

„Tento deň ako spomienka na všetkých padlých v zahraničných misiách sa zrodil po tragédii z januára 2006. Bol som vtedy nielen na pohrebe v Prešove, ale aj v iných mestách, lebo som mnohé z obetí poznal osobne,“ povedal v príhovore Robert Kaliňák.

Aj s ohľadom na tieto obete slovenská vláda schválila po päťnástich rokoch opäť vyslanie vojakov do mierovej misie KFOR v Kosove. „Aby práca ich predchodcov nebola zbytočná,“ dodal minister Kaliňák.

Stavba nemocnice pokračuje

Predseda vlády Robert Fico sa 17. januára s podpredsedom vlády a ministrom obrany SR Robertom Kaliňákom a ministrom zdravotníctva Kamilom Šaškom oboznámili s postupom výstavby novej vojenskej nemocnice v Prešove, ktorá je strategickou investíciou súčasnej vlády SR.

Prešovská Fakultná nemocnica J. A. Reimana je na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky od 1. júla 2024 zaradená do systému vojenského zdravotníctva. „Ide o obrovský projekt a som rád, že významnou časťou z rozpočtu sa na výstavbe podieľa ministerstvo obrany, čím investíciami v rámci vojensko-civilného rozhrania prispieva ku konsolidácii verejných financií,“ vyhlásil predseda vlády SR Robert Fico.

Nové zdravotnícke zariadenie bude slúžiť nielen vojakom, ale najmä civilnému obyvateľstvu, čím sa výrazne zvýši kvalita a dostupnosť zdravotnej starostlivosti na východnom Slovensku. „Chceme, aby nemocnica bola dokončená kvalitne a čo najskôr. Termín dokončenia v roku 2027 považujeme za reálny,“ podotkol Robert Kaliňák, ktorý zároveň potvrdil, že v mi-

nulom roku bola nemocnica oddĺžená a pracuje s vyrovnaným rozpočtom. „Ide o obdivuhodné, odvážne a dobré rozhodnutie vlády. Projektom sa zaoberáme 24 hodín 7

dní v týždni, pričom je zachovaná kvalitná zdravotná starostlivosť v aktuálnych priestoroch nemocnice,“ uviedol riaditeľ Ústrednej vojenskej nemocnice SNP Ružomberok a koordinátor výstavby prešovskej nemocnice Marián Križko. „V novej nemocnici by mali zostať zachované všetky oddelenia, ktorými momentálne disponuje, chceme ich rozšíriť o neurochirurgiu a tiež rozvíjať vzdelávanie v prostredí vojenskej medicíny,“ doplnil riaditeľ Fakultnej nemocnice s poliklinikou J. A. Reimana v Prešove Juraj Smatana.

Vojenská dohoda s Tureckom

Slovenská vládna delegácia na čele s predsedom vlády Robertom Ficom, ktorej súčasťou bol aj podpredseda vlády a minister obrany SR Robert Kaliňák, podpísala na oficiálnej návšteve v Turecku 20. januára viacero strategických dokumentov.

Jedným z nich je aj rámcová vojenská dohoda, ktorú podpísali turecký minister obrany Yasar Güler a šéf slovenského rezortu obrany Robert Kaliňák. Dlhoročná spolupráca dvoch členských štátov Severoatlantickej aliance sa podpisom strategického dokumentu zvyšuje na novú úroveň, do konkrétnych projektov v rámci vojenskej spolupráce, vzdelávania, či obranného priemyslu.

R. Kaliňák sa zúčastnil aj na pietnom akte v Mauzóleu Mustafu Kemala Atatürka.

Unikátny projekt rezortu obrany a školy v Sečovciach

Vojenská trieda

Ministerstvo obrany Slovenskej republiky uviedlo do života pilotný projekt duálneho vzdelávania v spolupráci so Spojenou školou v Sečovciach.

V najbližšom školskom roku 2025/2026 sa v rámci Strednej odbornej školy techniky a služieb rozširuje študijný odbor ochrana majetku a osôb s triedou zameranou na vojenskú tematiku a kapacitou 30 študentov. Tí po úspešnej maturitnej skúške budú pripravení na prácu v Ozbrojených silách Slovenskej republiky.

Atraktívne benefity

Unikátny 4-ročný program duálneho vzdelávania ponúka budúcim stredoškólakom vyvážený mix teórie a praxe vykonávanej v spolupráci s útvarmi Ozbrojených síl SR s cieľom pripraviť študentov na prestížnu kariéru v ozbrojených silách.

„Mladým ľuďom ponúkame výhody, ktoré ich kvalitne pripraví na život. Pre študentov a ich rodičov je dôležité, že toto štúdium predstavuje nielen výbornú kariérnu príležitosť, ale aj významnú finančnú úľavu. Náklady, ktoré by inak rodiny museli znášať, pokrýva v plnej výške ministerstvo obrany. Zároveň si môžu študenti mesačne prílepiť finančne aj vďaka praxi vo vojenskom útvere a získajú aj iné finančné i materiálne benefity,“ povedal generálny tajomník Služobného úradu MO SR Peter Krajčírovič.

Medzi významné benefity patrí príspevok na ubytovanie, stravu a školské pomôcky i odevy, čo značne zníži finančné zaťaženie rodičov, finančné ohodnotenie za vykonávanú prax v rámci duálneho vzdelávania až do výšky 80 eur, bezplatná lekárska prehliadka a psychodiagnostické vyšetrenie a tiež vreckové vo výške 100 eur mesačne. „Zároveň majú možnosť pokračovať v štúdiu v Akadémii ozbrojených síl generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši a tiež sa im po maturite skráti základný vojenský výcvik zo siedmich týždňov na dva,“ uviedol generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Martin Rímeš.

Pribudnú ďalšie

„V školskom roku 2018/2019 bolo do systému duálneho vzdelávania zapojených 184 žiakov, po piatich rokoch v roku 2023/2024 to bolo už 1 536 žiakov. Takmer každý šiesty žiak v rámci župných škôl už študuje v systéme duálneho vzdelávania. Preto ma teší, že aj v odbore ochrana osôb a majetku na našej škole budeme mať duálne vzdelávanie s Ministerstvom obrany SR ako prví na Slovensku. Prvej vojenskej stredoškolskej triede na Slovensku prajem úspešných študentov a študentom zase dobrého zamestnávateľa,“ pripomenul predseda Košického samosprávneho kraja Rastislav Trnka.

Študenti budú prijímaní na základe talentových prijímacích skúšok, prospechu, umiestnení v predmetových olympiádach a súťažiach na základných školách.

„Verím, že z tejto spolupráce budú profitovať všetky zúčastnené strany. Žiakom budeme môcť poskytnúť kvalitné vzdelanie na vysokej odbornej a materiálnej úrovni, zvýši sa kredit stredného školstva v Košickom samosprávnom kraji a vzrastie počet záujemcov o štúdium na vojenskej vysokej škole a tiež záujem o službu v Ozbrojených silách Slovenskej republiky,“ uviedla riaditeľka Spojenej školy v Sečovciach Michaela Štundová. Generálny riaditeľ Sekcie personálnych a sociálnych činností MO SR Martin Rímeš doplnil, že rezort obrany plánuje identický projekt duálneho vzdelávania aj so školami v Strážskom, Snine a Handlovej.

Zákonní zástupcovia uchádzačov o štúdium na strednej škole mladších ako 18 rokov môžu podať prihlášky na stredné školy v školskom roku 2025/2026 listinnou formou, ale aj elektronicky do 20. februára 2025.

Foto: Jakub Neubauer

Pod ľadom sa chyba neodpúšťa

Potápanie pod ľadom patrí medzi najnáročnejšie a najrizikovejšie formy potápania. Prv, ako sa ho potápač rozhodne vyskúšať, mal by mať potrebné znalosti, skúsenosti a výstroj. Ich dôležitosť pripomína aj bývalý vojenský potápač, prvý Slovák, ktorý úspešne absolvoval náročný výcvik US NAVY SEAL, nadrotmajster v zálohe Michal Ščepko.

Čo by teda podľa neho, rovnako aj hlavného inštruktora potápania z Centra výcviku Lešť rotného Vladimíra Peničku či veliaceho poddôstojníka ženijnej prieskumnej potápačskej čaty 901. ženijného práporu Sereď rotmajstra Vladimíra Búdu mali potápači ovládať?

Zvládnuť stres

Potápač by mal mať za sebou dostatok ponorov v rôznych podmienkach, ideálne v chladnej vode. Odporúča sa aspoň 50 ponorov pred vstupom do extrémnych podmienok. Musí ovládať potápačské zručnosti. Pod ľadom jednoducho nie je priestor na chyby. Potápač musí vedieť udržať stabilnú hĺbku a vyhnúť sa nekontrolovanému výstupu a nasledujúcim problémom s lanom. Musí zvládať stresové situácie, pripomínajú spomínaní špecialisti.

Všetci traja skúsení potápači sa zhodujú, že potápanie pod ľadom je psychicky náročné. Potápač musí vedieť zachovať pokoj v prípade straty orientácie, poruchy výstroja alebo zlyhania plánu. Pod ľadom môže byť obmedzená viditeľnosť. Potápač musí vedieť používať kompas a mať skúsenosti s navigáciou v obmedzených priestoroch. Musí byť postupne adaptovaný na chlad. Najlepšie je získať potrebné skúsenosti s potápaním v studenej vode (pod 10 °C) a vedieť, ako reaguje jeho telo na chlad.

Podľa starých vojenských predpisov mal byť potápač vždy naviazaný na zostupové lano. Prax však ukázala, že práve spomínané lano vie byť extrémne rizikovým faktorom, keď sa zamotá do množstva prekážok, ktoré sa pod vodou nachádzajú. Preto sa v súčasnosti využíva potápačský navijak a tzv. buddy line, čo je úväzok spájajúci dvoch potápačov medzi sebou.

Zo skúseností armád NATO je potvrdené, že pre vojenských potápačov je absolútne nevyhnutné byť vo vynikajúcej fyzickej kondícii, lebo práve tá bude rozhodovať o stupni zvládania stresu, správnejšieho rozhodovania v extrémnych situáciách a schopnosti pomoci partnerovi v krízových situáciách. Potápanie pod ľadom je fascinujúce, ale extrémne náročné. Potápač musí byť dôkladne vyškolený, vo vynikajúcej fyzickej kondícii, skúsený a dobre vybavený. Bezpečnosť a príprava sú absolútnou prioritou, pretože chyby môžu mať vážne následky.

Dýchaj, myslí, konaj!

„Spomínam si na jeden ponor, keď som učil prácu s potápačským navijakom pod ľadom. Kolega mal problém, vymotalo sa mu z navijaku veľké množstvo lanka, do ktorého sa začal za-

motávať. Zastavil som činnosť a začal ho odmotávať. Prestal sa hýbať. Padol na dno, stiahol so sebou aj guču odvinutého lanka,“ spomína nadrotmajster v. v. Michal Ščepko a pokračuje: „Pri snahe dostať ho z lana mi zamrzol dýchací regulátor, našťastie v otvorenom stave. Takže som dostával fučiaci vzduch pod vyšším tlakom. Nakoniec sa nám podarilo z tejto situácie dostať a obaja sme sa dostali k diere v ľade, cez ktorú sme do vody vstupovali.“

Rotný Penička pripomína, že v zimných podmienkach sa môže potápať do teploty mínus 15 stupňov, pri nižších teplotách len v prípade záchrany ľudského života. Pri vstupe do vody sa treba zhlboka nadýchnuť, potom vložiť automatiku do úst, ponoriť sa, vydýchnuť a ďalej normálne dýchať s automatikou stále udržiavanou pod vodnou hladinou. Je to veľmi dôležité, pokiaľ je teplota vzduchu nižšia, ako teplota vody. Nevyberať automatiku pod vodou z úst! Ak je k tomu v kritickej situácii potápač prinútený, musí držať automatiku náustkom dole, pri slabom stlačení sprchy, aby unikajúci vzduch zabránil vniknutiu vody. Prvý nádych musí urobiť potápač až vtedy, keď je pod vodou, aby mu nezavrelo regulátor. Pod ľadom musia byť podľa neho dobre zladení obaja potápači, aby sa mohli navzájom na seba spoľahnúť, pomôcť si, keď náhodou vznikne krízová situácia. Vtedy je potrebné zbytočne nepanikáriť, ale postupovať s naučenými signálmi. Držať sa hesla: DÝCHAJ, MYSLÍ, KONAJ!

Aj preto sa venuje taká starostlivosť samotnej príprave ešte pred ponorom. Pred samotným praktickým potápaním sa musí vykonať suchý nácvik vo vyviazaní vodiaceho lana, práce s navijakom, riešení krízových situácií a dohodnúť si spoločné signály. Istiaca skupina potápačov je pripravená vykonať záchranné úkony v prípade potreby. Potápač musí ovládať systém signalizácie (napr. ťahy za lano) na komunikáciu so skupinou na povrchu.

Na ostrie noža

A čo by mal mať so sebou pod ľadom? Dýchacie automatiky do chladnej vody. Musia byť odolné voči zamrznutiu. Ideálne je mať dva nezávislé systémy a kvalitný vzduch v potápačských fľašiach. Viditeľnosť pod ľadom môže byť slabá, preto je nevyhnutné mať hlavné a záložné svetlo nielen na videnie, ale aj na komunikáciu. Potápač musí mať aj nože alebo rezače lana pre prípad zamotania sa do lana alebo iných prekážok.

Rotmajster Búda, ktorý je okrem iného skúšobným komisárom ženijných špecializácií pre potápanie v OS SR a veliteľom družstva, konštatuje, že potápanie pod ľadom je vyvrcholením výcviku v zimnom období. Predchádza mu množstvo prípravných zamestnaní. „Okrem iného teoretické zamestnanie o špe-

cifikách potápania v sťažených klimatických podmienkach, napríklad dôkladná kontrola používaných dýchacích automatík z dôvodu ich možného zamŕznutia a úniku vzduchu, dostatočná vrstva tepelnej izolácie pod suchým oblekom, ktorým je potápač chránený pred podchladením.“

Dôležité je podľa neho aj zopakovanie riešení krízových situácií, ktoré môžu nastať počas ponoru v sťažených klimatických podmienkach, ako je strata partnera, orientácie, vstupného otvoru, zamrznutia prívodu plynu do jednotlivých častí výstroja potápača. Okrem týchto špecifických situácií, ktoré môžu vzniknúť pri potápaní pod ľadom, potápač musí predpokladať možný výskyt potápačských chorôb, ako je napríklad barotrauma, dekompresná choroba, dusíková narkóza ... Potápač tiež musí myslieť na to, že nie je schopný vyriešiť krízovú situáciu výstupom na hladinu, lebo sa nachádza v takmer kompletne uzavretom priestore, ktorý má obmedzený počet vstupných a výstupných otvorov na určených miestach, ktoré tam pred ponorom potápači vytvorili. Podľa vojenského predpisu o potápaní má otvor na vstup a výstup stanovený tvar (štvorec, trojuholník) a stanovenú hĺbku pod otvorom. Potápači pred vstupom do otvoru musia vedieť azimut na návrat do výstupného otvoru a byť istení lanom. Treba zdôrazniť, že potápač pod vodu nikdy nejde sám, ale aspoň vo dvojici.

Podvodný dron

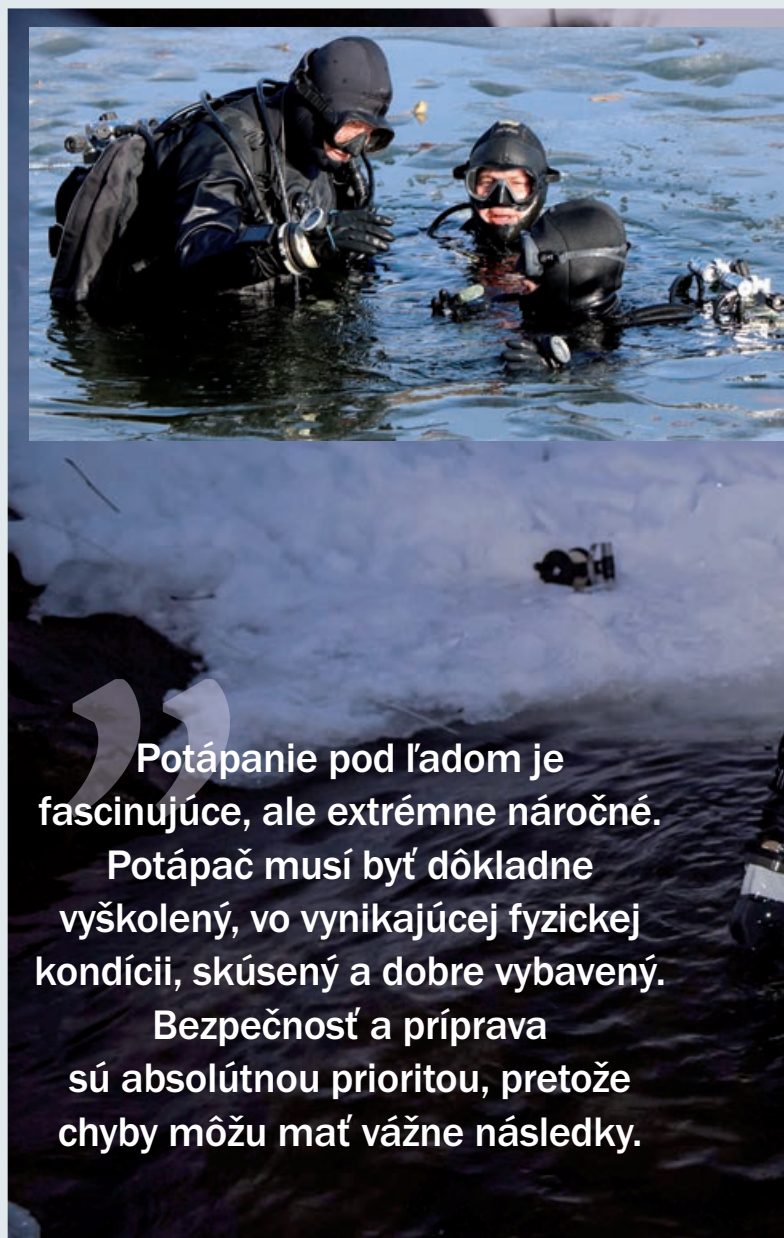
A ako začínal rotmajster Búda, čo ho priviedlo k potápaniu? Rodák z Hlohovca spomína, že na strednej škole v Pezinku bola plaváreň, kde chodil plávať. „Videl som tam párkrát potápačov, spýtal som sa a oni mi povedali, že ak mám záujem môžem si to vyskúšať v ich potápačskom klube. Chytilo ma to, urobil som si základné potápačské kurzy, počas strednej školy som sa aktívne potápal a baví ma to dodnes. Do OS SR som sa dostal v roku 2004. Predtým som pracoval ako metrológ v drôtovni Hlohovec. V Sereďi sa práve vytvárala potápačská jednotka, čo ma oslovilo. Spoločne s nadrotmajstrom Michalom Ščepkom sme začínali ešte so starým, už prakticky nepoužiteľným výstrojom. Preto sme využívali svoje súkromné. Vtedy sa kúpil nový a až teraz, po vyše 20 rokoch sa konečne obmieňa. Vyšpecifikovali sme nový materiál, ktorý spĺňa podmienky: ide o otvorený okruh, plus hydraulické ženijné náradie pre prácu pod vodou. Napríklad hydraulické kliešte,

píla, rozbrusovačka. Nebudú chýbať ani podvodné skútre na rýchlejší presun pod vodou. Šetria potápačovi silu, vzduch, ale pomáhajú aj prenášať materiál, pomôcky a náradie. Tak isto budeme disponovať podvodným dronom. Ide o zariadenie s kamerou a úchopným ramenom so 100-metrovým ovládacím káblom. Operátor tak na brehu vidí, čo sa deje pod vodou. Môže robiť vyhľadávacie, alebo jemné mechanické práce. Lebo napríklad vyslanie potápača do veľkej hĺbky asi 50 metrov je dosť náročné na technické vybavenie, výcvik. A všetko zabezpečí spomínaný dron. Pôjde o veľké uľahčenie práce a väčšiu bezpečnosť,“ spokojne hovorí na margo nového potápačského vybavenia, ktoré postupne dostávajú seredskí potápači.

Rotmajstra Búdu trápi, že sa im nedarí v plnej miere obsadiť všetky miesta určené pre potápačov. „Viem, že je to náročná činnosť, pri ktorej sa chyby neodpúšťajú, a potápač musí na sebe usilovne pracovať po celý čas svojej vojenskej kariéry.“ V súčasnosti patria medzi jeho opory pri plnení úloh skúsení potápači: čatár Matúš Gibas, zástupca veliteľa 2. potápačského družstva, desiatnik Tomáš Bachratý, zástupca veliteľa 1. potápačského družstva či potápač špecialista desiatnik Martin Slavkovský. Na svoje prvé potápanie pod ľadom čaká vojak Arnold Ferencz. Príležitosť dostane v priebehu tejto zimy.

Jozef Žiak

Foto: 901. ženijný prápor, autor

Potápanie pod ľadom je fascinujúce, ale extrémne náročné.

Potápač musí byť dôkladne vyškolený, vo vynikajúcej fyzickej kondícii, skúsený a dobre vybavený.

Bezpečnosť a príprava sú absolútnou prioritou, pretože chyby môžu mať vážne následky.

< ANKETA >

Ktorý zimný ponor pod ľad zostal seredským potápačom z 901. ženijného práporu najviac v pamäti a prečo?

Rotmajster Vladimír Búda
veliaci poddôstojník ženijnej prieskumnej potápačskej čaty:

„Môj prvý ponor pod ľad bol v Senci na jazere Guláška. Mal som výstroj ešte z civilu, ale bol som rád, že vôbec niečo mám. Mal som rešpekt, veľké očakávanie z toho, čo ma čaká. Zostúpil som pod ľad. Dodnes si pamätám, že mi bola veľmi zima. Prekvapila ma štruktúra ľadu. Človek si myslí, že je úplne hladký, ako na povrchu, ale nie je to tak. Bol vrstvený, bolo vidieť bubliny, pukliny, narušenia. Nad sebou vidíte, ako sa presúva pod ľadom vzduch, čo vydychavate, ale pri tom všetkom treba myslieť na bezpečnosť. Potápač má nacvičené postupy, ktoré musí dodržiavať. Pred tým, ako ide do vody, si chytí vstupný azimut, keby náhodou pod vodou stratil lano, navijak, vedel, ktorým smerom sa má vracaf k výstupovej diere. Človek musí zostať v pokoji. Ono sa to ľahko hovorí. Nad sebou máte ľad, dochádza vám vzduch a nemôžete sa vynoriť kde chcete. Tie filmové historky, že potápač preboril ľadovú vrstvu nárazom hlavy v skafandri, či nožom prepichol ľad, sú len filmové fikcie. Človek sa jednoducho nemá vo vode o čo zaprieť.“

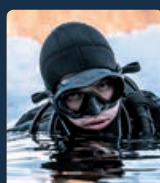
Desiatnik Tomáš Bachratý
zástupca veliteľa 1. potápačského družstva:

„Napodiv, prvé potápanie pod ľad bolo v Senci na Guláške bez akýchkoľvek problémov. Horšie to bolo o rok neskôr na rovnakom mieste. Zamrzlo mi napúšťanie a vypúšťanie inflátora – kompenzátora vztlaku. Nevedel som ovládať svoju hĺbku, dofukovalo ma to a začal som nekontrolovateľne stúpať smerom k ľadu. Dosť som si udel hlavy. Ale boli tam so mnou skúsení kolegovia. Jeden z nich mi inflátor odpojil, ja som sa manuálne vyfúkol a normálne sme dokončili ponor. Ale nebolo to nič príjemné. Nespanikáril som, ale bol som poriadne prekvapený.“

Čatár Matúš Gibas
zástupca veliteľa 2. potápačského družstva:

„V Senci na Guláške som vyrezával motorovou pilou otvor na vstup pod ľad. Bol poriadne hrubý. A potom som z odrezaného ľadu vyrezal slovenský znak. Pod ľadom sme skúšali nožom urobiť doň diery, nešlo to ani po niekoľkých minútach. Na rozdiel od akýchkoľvek filmov. Pod ľadom mi zamrzla automatika, ale s kolegom sme to spoločne vyriešili. Prvotný stres pominul, sústredili sme sa na plnenie úlohy. Keď sme ju zvládli, tak doľahol na mňa chlad, najmä na končatinách. Ale výstupovú rýchlosť sme museli dodržať z bezpečnostných dôvodov. Nedal sa ten proces urýchliť a bolo potrebné chlad vydržať. Na ľade bol sneh, tak pod ľadom bola horšia viditeľnosť. Kolegovia odhnruli sneh a tak na ňom vytvorili šípky. Cez ne presvitelo slnko a bolo to doslova ako ožiarená podvodná diaľnica.“

Desiatnik Martin Slavkovský
potápač – špecialista:

„Po prvý raz som sa dostal po asi roku vo funkcii pod ľad na tajchu Richnava. V prvom momente, keď som videl, čo ma čaká, tak mi v hlave preblesklo: Tak tam nejdem! Ale to bol len okamih a išiel som. Mal som síce stres, ale zároveň som bol presvedčený, že keď dodržím všetky bezpečnostné pravidlá a mám okolo seba skúsených kolegov, tak by sa mi nemalo nič stať. Stres pod ľadom postupne opadol a človek sa sústredil na plnenie úlohy. Ale keď som vyšiel von, bol som taký zamrznutý, že moja prvá veta bola: Podte ma niekto vy-zliecť z potápačského obleku! Sám by som to nezvládol, vôbec som si necítil prsty.“

Triedy s vojenským zameraním sú výzvou a motiváciou

Po viac ako štvrtstoročí sa Ministerstvo obrany SR vracia v modifikovanej verzii k výchove stredoškolákov. Viac v rozhovore s generálnym tajomníkom Služobného úradu MO SR Petrom Krajčírovičom.

Martin, Košice, Liptovský Mikuláš, Nové Mesto nad Váhom, Nitra, Bratislava, Ružomberok či Žilina – to všetko boli kedysi mestá, kde sídlili vojenské stredné školy a ktoré do prelomu milénia postupne skončili svoju činnosť. Vy ste v januári v Spojenej škole v Sečovciach predstavili už v reálnych kontúrach víziu budúcej triedy a jej duálne vzdelávanie, ktorá bude zameraná vojensky a ktorá začne svoju činnosť od septembra. Ako táto myšlienka vznikla?

V rezorte obrany veľmi pozorne načúvame, ktoré profesie ozbrojeným silám chýbajú a hľadáme cesty, ako postupne situáciu zlepšovať. Vieme kde a ako sa môžu budúce profesionálne vojačky a vojaci uplatniť a usilujeme sa ich motivovať podľa hesla: Mnoho profesií, jedno poslanie. Prirodzene, náš zámer sa snažíme prezentovať, a to tak, aby

sa dostal do zorného poľa najmä tých, ktorí nám pri naplňaní našich spoločných cieľov môžu byť nápomocní. Teda rodičov, učiteľov a samotných žiakov.

Prečo sa rezort obrany pilotne rozhodol pre Sečovce?

Mali sme vytipovaných viac stredných škôl. Tá v Sečovciach okrem toho, že má kvalitné pedagogické zázemie, má aj niekoľko ďalších predností. Jednou je prax v duálnom vzdelávaní. V rámci nášho pilotného projektu nemenej dôležité je aj to, že študenti budú vykonávať prax vo vojenskom útvere v Trebišove, ktorý je necelých 10 kilometrov od Sečoviec. Neďaleko ležia aj ďalšie významné vojenské posádkové mestá, ako sú napríklad Michalovce, Prešov alebo Košice. Nejde len o možnosť perspektívne sa v nich uplatniť. Ide aj o to, že veľa

tunajších žien či mužov slúžilo či slúži v ozbrojených silách. A to aj v priebehu viacerých generácií. O to lepšie teda vedia deťom či vnukom povedať, čo by im takéto vzdelanie mohlo dať, čo by od neho mohli očakávať.

V čom je vojenský vzdelávací program výnimočný a aký bude priebeh vojenskej časti výučby?

Vieme, že stredné odborné školy s bezpečnostnou problematikou už existujú, ale toto bude prvá lastovička s konkrétnym vojenským programom a výnimočný je tiež tým, že bude realizovaný v rámci duálneho vzdelávania, teda prepojený s praxou. Špecifikum bude tiež v interakcii s najmodernejšou technikou, ktorou ozbrojené sily disponujú a budú disponovať. Študentov teda nečaká iba teoretická výučba,

ale naučené si budú môcť aj vyskúšať, respektíve oboznámiť sa s tým čo najkonkrétnejšie.

Čo to pre žiakov znamená?

Deti budú tri týždne študovať v škole a týždeň budú pracovať v 21. mechanizovanom prápore Trebišov. Vieť ich budú odborne pripravení inštruktori ozbrojených síl za účasti pedagógov strednej školy.

Budú mať žiaci nejaké benefity?

Začnime tým, že budú v kontakte s reálnou vojenskou technikou a budú ich viesť reálne slúžiaci vojaci. Treba pritom zdôrazniť, že hoci bude odborná prax primárne prebiehať v mechanizovanom prápore, nebudú sa venovať iba mechanizovanému vojsku. Viete dobre, že do ozbrojených síl zavádzame aj nové lietadlá, nové radary, novú techniku pre zdravotníkov či sily pre špeciálne operácie. Navyše – vojak to nie je iba borec so samopalom, ale je to aj špecialista na výpočtovú techniku, zdravotník, chemik, vodič, vojenský kynológ, staviteľ mostov, expert na drony či odborník na komunikáciu a spoluprácu s verejnosťou. Žiaci teda budú mať široké znalosti a prehľad – a budú vedieť porovnávať.

A benefity v sociálnej oblasti?

Snažíme sa, aby štúdium nemalo žiadny finančný dosah na rodiny. To napríklad znamená, že dievčatá aj chlapci v našom študijnom odbore budú mať v prípade potreby zadarmo ubytovanie. Zo zdrojov rezortu obrany budú mať tiež uhradenú stravu, oblečenie, školské pomôcky. Mesačne budú dostávať 100 eur vreckové, plus 80 eur dostanú vyplatené za každú týždennú odbornú prax.

V čom bude prijímacie konanie na uvedení odbor špecifické?

Súčasťou prijímacieho konania budú psychologické testy a preskúšanie z telesnej prípravy. Vybraní žiaci prejdú aj zdravotnou prehliadkou v Ústrednej vojenskej nemocnici – Fakultnej nemocnici v Ružomberku.

Bude za tým aj nejaký záväzok žiakov, že by mali pokračovať v štúdiu na vojenskej škole, alebo že by priamo vstúpili do ozbrojených síl?

Nie, vôbec. Takéto podmienky si nedávame. Netajíme sa však tým, že žiakov chceme naším vojenským programom zaujať. No a ak sa po maturite rozhodnú pre akadémiu ozbrojených síl, alebo priamo pre profesionálnu vojenskú službu, budeme, samozrejme, radi. Stredoškolským študentom preto už počas ich štúdia chceme ukázať, že ak od profesionálnych vojakov požadujeme výkon, nasadenie, profesionalitu,

Naším stredoškolským
vojenským
študijným programom
chceme zaujať,
pričom štúdium
nebude mať žiaden
finančný dosah
na rodiny.

vlastenectvo i to povestné srdiečko, sme povinní im poskytnúť naozaj kvalitné podmienky na výkon služby. Podobné zázemie preto vytvoríme aj našim stredoškolským žiakom.

Má rezort obrany vo výhlade aj ďalšie školy?

Plánujeme ich viacero. Veľmi nám záleží na tom, aké má škola podmienky – a či má motiváciu spojenú s víziou vzdelávať žiakov odbornej školy s vojenským zameraním. Sme v kontakte s vedením viacerých škôl. Možno to bude Snina, možno Handlová – ale ešte nepredbiehame.

Sám máte bohaté skúsenosti s prácou v bezpečnostných zložkách a patríte k tým, ktorí koncipovali program Red Code týkajúci sa poradných tímov v školách. Okrem iného dlhé roky ako dobrovoľník trénujete karate takpovediac deti z bratislavskej ulice – bez ambícií veľkých súťaží, ale so snahou priniesť do ich života zmysel pre

disciplínu, poriadok, priateľstvo, vzájomnú pomoc a sebaúctu. Aký by teda mal byť profil našich absolventov?

Verím, že z nášho študijného zamerania budú popri vysokej úrovni vedomostí vychádzať absolventi s hlboko zakoreným zmyslom pre spravodlivosť a morálnym kompasom. Aby boli spoľahliví aj v situáciách a okamihoch, ktoré presahujú rámec plnenia služobných povinností.

To znie takmer ako charakteristika budúcich hrdinov...

A prečo nie? Veď len nedávno sme v rezorte obrany vyhodnocovali už 27. ročník ankety Vojenský čin roka. Laureátom v kategórii Pomoc verejnosti sa stal vojak 1. stupňa bakalár Dominik Jurko, kadet akadémie ozbrojených síl. Bez ohľadu na vlastné riziko zadržal páchatela, ktorý vážne pobodal študentku ružomerskej Katolíckej univerzity. V kritickkej situácii sa zachoval tak, k čomu ho vychovávajú a na čo ho pripravujú v škole. No a v kategórii Záchrana života sa príkladom pre všetkých ostatných stal dnes už poručík Peter Jurov, príslušník 21. mechanizovaného práporu Trebišov. Svoj skvelý čin však vykonal ešte ako študent vojenskej akadémie. Keď v Hencovciach pri Vranove nad Topľou na miestnom podujatí odpadol 67-ročný muž, keď stratil tep a nedýchal, dával mu masáž srdca a umelé dýchanie aj vtedy, keď už si ostatní mysleli, že je to vlastne zbytočné. Zachránil mu tým život. Takže áno, verím tomu, že vedomosti a hodnoty, ktoré stredoškólakom vštepi študijný smer s vojenským zameraním, efektívne využijú tak v bežnom živote, ako aj v kritických situáciách. A keď by k takej kritickkej situácii došlo, zachovajú sa statočne, hrdinsky – a spomenú si na to, že k ich hrdinstvu im pomohlo aj štúdium na strednej škole s vojenským zameraním.

Pavol Vitko • Foto: Jakub Neubauer

TÉMA

Foto: Pavol Sivák

Vojaci a múzejníci: úspešná spolupráca

Vojenský historický ústav podľa riaditeľa plukovníka Miloslava Čaploviča už viac ako desaťročie úspešne spolupracuje s Ozbrojenými silami SR pri odbornej ochrane zbierkových predmetov Vojenského historického múzea – nemých svedkov našej bohatej vojenskej minulosti, ako aj pri starostlivosti a údržbe areálov národných kultúrnych pamiatok vo Svidníku, na Dukle či v Tokajíku.

Príslušníci našich ozbrojených síl z vojenských útvarov a zariadení z mnohých kútov našej vlasti, tak ako v uplynulých rokoch, aj v roku 2024 svojím umom a technickými zručnosťami v oblasti ošetrovania a údržby rôznej vojenskej techniky opäť výrazne prispeli k odbornej ochrane zbierkových predmetov tvoriacich cenný zbierkový fond Vojenského historického múzea v Piešťanoch a vo Svidníku.

Údržba areálu pri pamätníku na Dukle

Údržba múzejných areálov

Od polovice marca do konca novembra 2024 sa príslušníci ozbrojených síl zúčastnili na 39 spoločných pracovných brigádach v priestoroch Vojenského historického múzea – múzejného oddelenia Svidník, ako aj v areáli Duklianskeho bojiska, vyhliadkovej veže na Dukle či v Tokajíku. Riaditeľ Vojenského historického ústavu plk. Miloslav Čaplovič spokojne konštatuje: „Neoceniteľnú pomoc pri realizácii komplexnej premeny rozmiestnenia veľkorozmerných exponátov na nové železobetónové podstavce v Parku bojovej techniky vo Svidníku nám poskytli príslušníci 14. tankového práporu Trebišov, 65. prieskumného práporu Prešov, 67. roty podpory velenia Prešov, 21. mechanizovaného práporu Trebišov, 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, 20. práporu logistiky Prešov, 22. mechanizovaného práporu Michalovce, 2. brigády Vzdušných síl vo Zvolene a 51. krídla Prešov. Či už išlo o vojenské dopravné lietadlo Lisunov Li-2, 152 mm kanónovú húfnicu vzor 1937, gardový mínomet BM 13/16, 57 mm protitankový kanón vzor 1943, stredný tank T-34/85, žeriavový tank JT-34, alebo vyslobodzovací tank VT-34.“

Súčasne bol podľa neho na nový podstavec umiestnený aj stredný delostrelecký ťahač AT-S 712, o ktorého renováciu

Presun exponátov pri budove vojenského múzea vo Svidníku

a hĺbkové ošetrovanie sa v rokoch 2022 a 2023 postarali práve vojaci 20. práporu logistiky z Prešova. Počas príprav na dôstojné pripomenutie si 80. výročia Karpatsko-duklianskej operácie a Dňa hrdinov Dukly príslušníci OS SR v spolupráci s odbornými zamestnancami Vojenského historického ústavu vykonali množstvo prác spojených s pravidelnou údržbou pamätníkov, pomníkov a areálov Národných kultúrnych pamiatok v správe VHÚ.

Vo VHM Piešťany v spolupráci s OS SR sa v priebehu roka 2024 realizovalo viacero prevozov veľkorozmerných predmetov, ktoré obohatili zbierkový fond múzea. V spolupráci s 53. práporom poľných služieb Hlohovec, ktorý patrí pod 4. pluk logistiky Trenčín, a 81. krídlom Sliač to bol napríklad meteorologický radar MRL-5, prototyp ShKH vz. 77, ľahký obrnený obojživelný automobil Aligator, BVP-1, Multicar M24 a mnohé ďalšie.

Noc múzeí i oslavy SNP

Vojenski profesionáli sa podieľali od mája do augusta 2024 na príprave a organizovaní podujatia Noc múzeí a galérií 2024, príslušníci 81. krídla Sliač technicky pomohli v Piešťanoch pri príprave prevozu vybraných kusov múzejnej leteckej techniky do areálu Leteckých opravovní Trenčín a. s., s cieľom komplexnej renovácie (Aero L-29 Delfín, Let L-410MA, Mil Mi-24V a MiG-23UB), vojaci z Hlohovca zasa zabezpečovali z Piešťan do areálu Múzea SNP v Banskej Bystrici prepravu veľkorozmerných múzejných predmetov, ktoré obohatili prezentáciu Vojenského historického ústavu v rámci celoslovenských osláv 80. výročia Slovenského národného povstania. V rámci príprav a účasti VHÚ na 9. ročníku podujatia Tankové dni Laugarício 2024 v Trenčianskych Stankovciach urobili príslušníci 405. opravárenského práporu Martin servisné práce a základné ošetrovanie samohybného protiletadlového raketového kompletu 9K35M3 (Strela-10M3), raketometu vz. 51, 30 mm protiletadlového dvojkanóna vz. 53/59 (PLdvK vz. 53/59), stredného tanku T-34 a obrneného transportéru OT-810.

V jesenných mesiacoch sa príslušníci OS SR podieľali na ošetrovaní zbierkových predmetov v rozširovanej a moderni-

Začal to Šedý vlk

Ing. Juraj Lauš, predseda predstavenstva, generálny riaditeľ LOTN (Letecké opravovne Trenčín, a.s) si uvedomuje, že v minulosti si veľmi dobré meno získala skupina renovácie leteckej techniky v podniku. Bola vytvorená pod vedením Antona Kráľoviča v novembri 1978, neskôr ju viedol František Neštrák a Ján Opatovský.

Výsledky ich práce vidieť vo Vojenskom leteckom múzeu v Prahe (vetroň EL-2 M Šedý vlk, legendárne predvojnové stíhacie lietadlo Avia B-534, dopravné lietadlo Aero A.10, lietadlo Letov Š.20., Aero.11, Ae.18). V roku 1987 opravili aj lietadlo Li-2 Lisunov

Zrenovované lietadlo MIG 23UM

Presun exponátov VHM Piešťany

zovanej expozícii VHM Piešťany, realizovali spojazzdnenie a premiestnenie pásovej a inej múzejnej techniky do novovybudovanej haly H4. Poďakovanie patrí veleniu 82. brigády spoločnej podpory v Trenčíne, príslušníkom 11. brigády Vzdušných síl v Nitre, 4. pluku logistiky v Trenčíne, 53. práporu poľných služieb v Hlohovci, 91. ženijnému pluku v Sereďi, ako aj 405. opravárenskému práporu v Martine.

Pod'akovanie

„Všetkým príslušníkom Ozbrojených síl Slovenskej republiky, ktorí vďaka ústretovosti Generálneho štábu OS SR posky-

tujú našim múzejným pracoviskám všestrannú pomoc, patrí naša úprimná vďaka. Svojou svedomitou a profesionálnou prácou pri ochrane hmotných pamiatok patriacich do nášho neoceniteľného kultúrneho dedičstva výrazne pomáhajú pri odbornej ochrane múzejných zbierkových predmetov (militárií) a údržbe rozsiahleho majetku štátu v správe Vojenského historického ústavu Bratislava. Pri tejto činnosti si zároveň prehlbujú, resp. nadobúdajú vedomosti a poznatky z vojenských dejín Slovenska a podieľajú sa na pestovaní vojenských tradícií našej vlasti,“ zdôrazňuje riaditeľ Vojenského historického ústavu plukovník Miloslav Čaplovič.

Spolupráca na Považí

Riaditeľ Vojenského historického múzea podplukovník Milan Kubizniak a jeho zástupca, vedúci piešťanského oddelenia Jerguš Váry zdôrazňujú význam pomoci vojenských útvarov pre múzeum. Aj vzhľadom na rekonštrukciu a budovanie nových priestorov múzea v Piešťanoch.

Oceňujú pomoc 14. práporu logistiky Topoľčany. Jeho príslušníci v spolupráci s odbornými zamestnancami VHM okrem iného v minulom roku realizovali obnovu povrchového náteru a kompletizáciu dvoch zbierkových predmetov.

Biela kamufláž

Farba kolesového obrneného transportéra OT-64 a sklola-minátového člnu RUS-B, vrátane jeho prepravného podvozku je biela. Pri oboch zbierkových predmetov bola použitá farebná schéma mierových síl Organizácie Spojených národov: jednotná biela s čiernym označením UN (United Na-

tions). Tieto zbierkové predmety patria do skupiny určenej do novobudovanej výstavnej haly, “ poznamenáva podplukovník Kubizniak.

Po úspešnom a profesionálnom ukončení prác ich vystriedali príslušníci 91. ženijného pluku zo Sereďe. „Tí svoje úsilie zameriavajú na jeden z najväčších projektov – renováciu mostného tanku MT-34. Súbežne však pokračujú aj v príprave zbierkových predmetov do novej výstavnej haly. V poslednom období sa renovačné práce zameriavajú na riadiaci tréner T-55 C1 s odminovacím zariadením KMT-7, rovnako s použitím bielej farebnej schémy mierových síl Organizácie Spojených národov,“ spomína Jerguš Váry.

Lietadlá MiG 21 US a L-29 007 v hangári LOTN

pred Pamätníkom SNP v Banskej Bystrici. Posledným výsledkom ich práce je replika dvojplášnika Caproni Ca 33, pri jeho havárii zahynul generál M. R. Štefánik 4. mája 1919. Dnes ho možno vidieť v letiskovej hale bratislavského Letiska M. R. Štefánika. Potom sa táto skupina zrušila, mnohí jej členovia odišli do dôchodku.

Ťažšie, zaujímavejšie

„Na ich prácu postupne nadviazali naši špecialisti pri renovácii leteckých exponátov Vojenského historického múzea Piešťany. Musím povedať, že nadväzovanie na predchádzajúcu tradíciu nebolo vôbec ľahké a jednoduché. Spočiatku si mysleli, že stačí len leteckú techniku prestriekať. Až postupne zisťovali, že je to oveľa zložitejšie, ale aj zaujímavejšie. Získavali vzťah k tejto technike. Mnohé si museli naštudovať, aby technika bola napríklad vo svojej kamufláži,

Presun lietadla Lisunov Li-2 vo Svidníku

Z dôvodu výstavby novej výstavnej haly je potrebné uvoľniť aj ďalšie priestory v areáli expozície VHM na letisku v Piešťanoch. Preto technická pomoc smeruje aj do tejto oblasti. Technicky náročný presun časti expozície venovanej protivzdušnej obrane sa realizoval aj s pomocou špecialistov zo 405. opravárenského práporu Martin. Celkovo bolo na novovybudovanú spevnenú plochu presunutých 17 veľkorozmerných zbierkových predmetov.

Pozemní technickí špecialisti z 81. krídla Sliach opätovne vykonali údržbu leteckých zbierkových predmetov, primár-

ne podvozkových častí lietadiel vrátane hustenia pneumatík a pokračovali v dopĺňaní výzbroje a výstroja na podvesoch vystavenej leteckej techniky.

Príprava vrtuľníka Mi-24 na transport

V októbri a novembri minulého roka pokračovala príprava expozíčných hál a sťahovanie veľkorozmerných zbierkových predmetov v Múzejnom oddelení Piešťany. Príslušníci 405. opravárenského práporu Martin pomáhali so spojzariadením pásovej techniky, napríklad obrneného transportéra OT-810, tankov T-34 a T-72M, ktoré budú súčasťou novej múzejnej haly. S vypratávaním pôvodne leteckého hangáru H-1 zasa pomohli príslušníci 901. ženijného práporu zo Serede.

Počas celého roka príslušníci OS SR výrazne prispeli k údržbe trávnatých plôch v areáli letiska a depozitárov vo VHM – múzejnom oddelení Piešťany. Kosenie rovnako zabezpečovali vojaci zo 4. pluku logistiky Trenčín.

Presuny exponátov

Veľké poďakovanie patrí podľa riaditeľa VHM a jeho zástupcu aj príslušníkom 53. práporu poľných služieb Hlohovec, ktorý

Obnova náteru OT-64A verzia UN v Piešťanoch

nátore vernou kópiou vtedajšej éry. Bol to náročný a zložitý proces," priznáva Ing. Lauš.

Okrem iného aj preto, že mali v rukách exponáty, ku ktorým veľa razy nebola ani technologická dokumentácia, výkresy. Dnes sú už v LOTN odborníci, ktorí postupne získali vzťah k leteckej technike – exponátom. „Pri jej renovácii to však naozaj niekedy bola doslova mravčia práca. Ja a moji kolegovia sme strávili množstvo hodín hľadáním na internete, v rôznych publikáciách, aby sme nakoniec trafili presné odtiene ich sfarbenia, popisy. Aby bola letecká technika čo najvernejšia a v takom stave, ako pôvodne lietala. Bolo to spoločné dielo mechanikov, klampiarov, čalúnnikov, lakovačov, ktorí sa doslova s niektorými zbierkovými predmetmi vyhrali. Čerešničkou na torte práce lakovačov je lietadlo MiG-21 US, na ktorom lietal špičkový stíhač display pilot podplukovník František Zsoldos. Počas svojej

Zrenovovaná technika bombardovacie lietadlo Il-28

Časť exponátov VHM Piešťany

je súčasťou 82. brigády Spoločnej podpory Trenčín. „Pomáhali pri prerábke VHM v Piešťanoch, konkrétne pri presune techniky z hangárov a iných priestorov. Množstvo užitočnej práce však urobili pri presúvaní múzejných exponátov z Piešťan do Banskej Bystrice pri príležitosti zabezpečenia osláv 80. výročia SNP a ich spätnom prevoze,“ konštatuje Jerguš Váry.

„Sme radi, že sme mohli prispieť k dôstojnému priebehu osláv 80. výročia SNP,“ konštatuje veliteľ 53. práporu poľných služieb Hlohovec podplukovník Marek Ochaba a poznáva, že najväčší kus práce odvedli príslušníci čaty ťažkej prepravy roty poľných služieb.

Zástupca veliteľa roty poľných služieb nadporučík Michal Dančo hovorí, že to nebola jednoduchá úloha. Išlo o presun nadrozmernej techniky po komunikáciách zo západného Slovenska do Banskej Bystrice a naspäť v období, keď boli cesty plné dovolenkujúcich ľudí. „Som rád, že naši vojaci prevozy zvládli bez problémov. Vďaka za to patrí najmä veliacemu poddôstojníkovi čaty ťažkej prepravy rotmajstrovi Ľubomírovi Štefanovičovi a vodičom – špecialistom. Osvedčili sa desiatnici: Vladimír Mašaja, Michal Goduš, Marek Daško či Patrik Zdenek. Aj takto šíria dobré meno nášho útvaru.“

Pomoc na východe

Vedúci múzejného oddelenia Svidník major Miroslav Blahut a Mgr. Peter Holík pripomínajú, že intenzívna spolupráca s útvarmi ozbrojených síl prebieha už od roku 2016.

Výnimkou nebol ani rok 2024, keď vojaci neostali svojej povesti nič dlžní a v rámci odbornej ochrany zbierkových predmetov a starostlivosti i údržby areálov národných kultúrnych pamiatok, ako aj ďalších objektov v správe VHÚ opäť významne priložili pomocnú ruku k dielu. Naši múzejníci totiž spolu s príslušníkmi 14. tankového práporu Trebišov, 65. prieskumného práporu Prešov, 67. roty podpory velenia Prešov, 21. mechanizovaného práporu Trebišov, 21. samohybného delostreleckého oddielu Michalovce, 20. práporu logistiky Prešov, 22. mechanizovaného práporu Michalovce, brigády Vzdušných síl Zvolen a 51. krídla Prešov uskutočnili od polovice marca do konca novembra 2024 celkovo 40 spoločných pracovných brigád. Pri nich sa zamerali aj na ochranu malorozmerných zbierkových predmetov. Urobili základné ošetrenie

a konzerváciu exponátov prezentovaných v Centrálnej expozícii VHÚ – Mo Svidník VHM, resp. uložených v jeho depozitných priestoroch,“ hovorí major Blahut.

Park bojovej techniky

Podľa neho sa ako mimoriadne prospešná ukázala pomoc profesionálnych vojakov najmä pri presune zbierkových predmetov, konkrétne ťažkej bojovej techniky nachádzajúcej sa v areáli Parku bojovej techniky vo Svidníku. Exponáty sa postupne presúvali z pôvodného umiestnenia na nové železobetónové podstaty, ktoré boli vybudované koncom roka 2023 medzi budovou múzea a Pamätníkom Sovietskej armády.

Samotný park bol v areáli niekdajšieho Dukelského múzea postupne vybudovaný ešte v priebehu rokov 1971 – 1974. V sú-

Zrenovovaná letecká technika v LOTN

kariéry získal ocenenie Zaslúžilý pilot a Rytier oblohy. Jeho stroj, na ktorom učil poslucháčov leteckej školy, nesie dve verné kresby z tých čias: Cezar 21 Najlepší z najlepších a na chvostovej ploche je štylizovaná opička s kľúčom a skrutkovačom. A kto sa najviac zaslúžil pri renovácii leteckej techniky pre vojenské múzeum? Ťažko sa hľadajú jednotlivci, lebo väčšinou to bola skupinová práca. Ale predseda: majster Jaroslav Hloben s kolektívom, majstri Robert Mikláš a Ivan Juríček. Okrem týchto hlavných pracovných skupín to boli: Martin Fajt, Renáta Maslová a jej partia v čalúnnickej dielni, Juraj Kuník, Peter Filo a ďalší, ktorí mi odpustia, že som ich priamo nemenoval.”

Zrenovovali aj uskladnili

A akú techniku v Trenčíne pre potreby múzea za posledné obdobie rekonštruovali? Postupne išlo o lietadlá: MiG-15bis, MiG-19PM,

časnosti ho tvorí 17 exponátov prezentujúcich vojnovú (druhá svetová vojna) a povojnovú sovietskú, nemeckú a československú (vlastnú, aj v licencií vyrobenú) ťažkú obrnenú, delostreleckú a leteckú bojovú techniku. Dôvodom na jeho rozsiahlu revitalizáciu bol najmä nevyhovujúci stav pôvodného drenážneho odvodňovacieho systému na mieste, kde boli exponáty pôvodne vystavené.

Navrhli a realizovali novú dispozíciu umiestnenia exponátov. Najskôr do blízkosti budovy múzea s výdatnou pomocou príslušníkov 20. práporu logistiky Prešov presunuli dopravné lietadlo Lisunov Li-2, ktoré neskôr osadili na nové podstavce. „Aktuálne prebieha komplexná renovácia jeho interiérových priestorov, keďže v blízkej budúcnosti je plánované jeho prepojenie priamo s centrálnou expozíciou,“ hovorí Peter Holík. Neskôr boli v tomto priestore postupne presunuté aj ďalšie exponáty. Okrem iného s pomocou príslušníkov 65. prieskumného práporu Prešov gardový mínomet BM 13/16. Príslušníci 20. práporu logistiky Prešov osadili na nové podstavce napríklad stredný tank T-34/85, žeriavový tank JT-34 a vyslobodzovací tank VT-34. „Veľmi nás teší, že vojak 20. práporu logistiky Prešov sa v ostatných dvoch rokoch významnou mierou zaslúžil o čiastočnú renováciu jedného z vôbec prvých exponátov parku, stredného delostreleckého ťahača AT-S 712,“ pripomína.

Záchrana kolesien

Oceňuje aj pomoc príslušníkov 21. mechanizovaného práporu Trebišov pri záchrane dvoch kolesien k nemeckým ľahkým húfniciam vzor 18 z obdobia druhej svetovej vojny, ktoré v priestoroch Centra výcviku Lešť objavili nezávisle od seba príslušník OS SR Lukáš Miga a zamestnanec Vojenského historického ústavu Praha Miroslav Košťuna. Predmety po odbornom vyždvihnutí na jar minulého roku previedli do správy VHÚ.

V uplynulom období vďaka pomoci príslušníkov útvarov ozbrojených síl boli okrem iného vyhotovené nové ochranné

Oprava podstavcov pod tabuľami pamätníka na Dukle

Práce na obrnenej vojenskej technike vo VHM

konzervačné nátery na exponátoch ťažkej bojovej tankovej, delostreleckej a automobilovej techniky umiestnenej v samotnom Parku bojovej techniky vo Svidníku, ale aj v katastri obce Vyšný Komárnik, v areáli tzv. vyhliadkovej plošiny v Nižnom Komárniku, vo Vyhliadkovej veži na Dukle či v jednotlivých obciach tvoriacich súčasť mikroregiónu Údolie smrti. Išlo napríklad o prevoz dvoch tankov T-34/85 umiestnených v obci Kapišová. Presunuli ich do jej centra, kde ich osadili na nové betónové podstavce. Príslušníci 405. opravárenského práporu Martin zasa pomohli pri preprave a nasledujúcom osadení stredného tanku T-34/85 na podstavec v areáli Vyhliadkovej veže na Dukle. Tank bol predtým dlhé roky súčasťou areálu martinských kasární Podháj.

Údržba areálov

Okrem spomínaných činností podľa Petra Holíka uskutočnili príslušníci vojenských útvarov aj množstvo záhradníckych, údržbárskych a pomocných prác spojených s pravidelnou starostlivosťou a revitalizáciou rozsiahleho areálu budovy múzea vo Svidníku, no najmä Pamätníka a vojnového cintorína sovietskej armády, Pamätníka a vojnového cintorína 1. československého armádneho zboru v ZSSR na Dukle, v areáli pomníka Miľník „Volanie“, pomníka ženistov a pomníka na mieste tragickej smrti gen. Jaroslava Vedrala-Sázavského, ktoré sa nachádzajú v Duklianskom priesmyku. Osobitnú pozornosť si zaslúži aj pomoc vojakov pri pomocných prácach a celkovej údržbe okolia objektu Vyhliadkovej veže na Dukle.

Nemožno opomenúť výdatnú pomoc príslušníkov 14. tankového práporu Trebišov, 65. prieskumného práporu Prešov a 20. práporu logistiky Prešov pri údržbe národných kultúrnych pamiatok nachádzajúcich sa v obci Tokajík, ktoré prešli pod správu VHÚ.

Tému pripravil Jozef Žiak
Foto: VHÚ, VHM, LOTN, autor

MiG-21 US, MiG-23 BM, MiG-23 UM, Su-7, vrtuľníky Mi-4, lietajúcu rušičku Mi-8PPA, Mi-24 V, Mi-24 DU, dopravné lietadlo L-410 MA, bombardovacie Il-28. Ale aj cvičné prúdové lietadlá L-29 Delfín, vrátane predsériového 007, L-29 RS, L-39V. Spolu celkom 16 kusov leteckej techniky.

„Ako posledné sme v decembri 2024 odovzdali vrtuľník Mi-24 V a lietadlá: MiG-23 U, L-29 007 a L-410 MA,“ hovorí riaditeľ LOTN a dodáva, že všetku renovovanú leteckú techniku vo svojich priestoroch aj uskladnili až do vytvorenia vynovených priestorov vo Vojenskom historickom múzeu Piešťany. Aby bola všetka renovovaná technika uskladnená, musí byť z prevádzkových dôvodov, ako aj pre nasledujúci prevoz do Piešťan rozťakaná. Teda zvlášť je trup, zvlášť krídla a ďalšie súčasti leteckej techniky, napríklad rotorové listy vrtuľníkov.

Vynovená grafika na lietadle MiG-21 US podplukovníka Zsoldosa

Mi-28 je po Ka-50/52 druhým typom čisto bojovej helikoptéry z Ruska

Bojové helikoptéry na Ukrajine

Západné krajiny dodali ukrajinskej armáde rôzne typy výzbroje od pechotných zbraní cez hlavné bojové tanky až po stíhacie lietadlá. Bojové helikoptéry sú výnimkou. I keď Poľsko a Česká republika dodali brániacej sa armáde sovietske typy Mi-24, Ukrajina nedostala žiadne moderné helikoptéry západného typu. Naproti tomu ruská armáda používa tri rady bojových helikoptér (Mi-24, Mi-28 a Ka-50/52) už od začiatku konfliktu.

Vznik bojových helikoptér môžeme datovať do vojny vo Vietname. Na podporu pozemných výsadekových síl americká strana používala bojovo upravené transportné helikoptéry UH-1, voči pozemnej palbe boli však vysoko zraniteľné, pričom americká strana stratila až polovicu svojej vrtuľníkovej flotily. Až vrtuľník AH-1 Cobra, zavedený v druhej polovici 90. rokov, predstavoval výraznú zmenu v koncepcii používania helikoptér na podporu pozemných síl.

V sovietskej armáde koncepcia bojových helikoptér prišla až so zavedením typu Mi-24, ktorý sa od amerických líšil v primárnej konštrukcii. Americké bojové helikoptéry AH-1 boli určené len na boj, no Mi-24 plnili aj rolu pechotného výsadku družstva. Zmena koncepcie prišla až na začiatku 90. rokov zavedením helikoptér Ka-50, priebežným vývojom a neskorším zavedením Mi-28, ktoré predstavovali prvé ruské bojové helikoptéry v klasickej bojovej

konštrukcii, teda bez vedľajšej funkcie vzdušného výsadku.

Pred inváziou

Prvou zavedenou bojovou helikoptérou klasickej koncepcie v ruskej armáde boli Kamov Ka-50 (jednomiestna) a Ka-

52 (dvojmiestna). Ich vývoj prebiehal paralelne s helikoptérou Mil Mi-28, pričom armáda uprednostnila helikoptéry spoločnosti Kamov. Do výzbroje boli zaradené v prvej polovici 90. rokov a dočkali sa nasadenia v druhej čečenskej vojne. Ukázali sa ako odolné, schopné

Ruské helikoptéry Ka-52 spočiatku utrpeli debakel, pri absencii ukrajinskej protivzdušnej obrany sa však ukázali ako účinné

Ukrajinský Mi-24 z Českej republiky. Vzhľadom na málopočetný stav bojových helikoptér a ich zraniteľnosť na bojisku Ukrajina používa Mi-24 len sporadicky.

vysokého manévrovania v ťažkom horskom teréne. Tieto atribúty ukázali výhodu ľahších bojových helikoptér pred ťažšími polotransportnými Mi-24. Vývoj konkurenčnej helikoptéry Mi-28 medzitým pokračoval a do výzbroje sa začali dostávať od roku 2008.

Zatiaľ čo ruská armáda oba typy nových bojových helikoptér využívala počas občianskej vojny v Sýrii, Ukrajina nasadzovala na Donbase od roku 2014 svoje jediné bojové helikoptéry Mi-24. Podobne ako v ostatných konfliktoch sa ukázala ich zraniteľnosť prenosným protiletadlovým kompletom MANPAD. Proruskí povstalci dokázali zrejme zostreliť tri Mi-24, kým terén a presýtenie vojskovou protivzdušnou obranou na bojisku prinútilo Ukrajincoov bojové helikoptéry stiahnuť. Ako sa ukázalo počas neskoršej rusko-ukrajinskej vojny, podobný osud postihol aj nové ruské helikoptéry.

Debakel helikoptér?

Počas prvej vlny útokov na Ukrajinu v prvej polovici roku 2022 utrpeli ruské bojové helikoptéry značné straty. Vzhľadom na podobný scenár, ako v prípade vojny na Donbase v roku 2014, v prvej polovici roku 2022 nad Ukrajinou zostreli päť helikoptér Mi-24, resp. Mi-35, približne osem Ka-50 a Ka-52 (niektoré z nich však dokázali pristáť; približne štyri stroje boli zostrelené protitankovými riadenými raketami) a päť helikoptér Mi-28. Ukrajinská strana stratila neurčený počet Mi-24 priamo v boji; uvádzajú sa približne tri.

Vysoké straty prinútili obe strany prestať používať bojové helikoptéry nad bojiskom. Začali využívať helikoptéry ako prostriedky nepriamej palebnej podpory pri útokoch neradenými raketami z veľkej vzdialenosti, hoci efekt presného zameriavania je pri týchto typoch útokov diskutabilný. Vysoký počet palebných prostriedkov PVO v bojovej zóne znemožnil aj útoky v nízkych výškach. Malá flotila bojových helikoptér v ukrajinskej armáde (len

približne tretina proti počtu ruských helikoptér) a ich otáznosť budúce využitie vyústili do vyradenia ukrajinských Mi-24 z prvej línie. Absencia dodávok bojových helikoptér západného typu pre Ukrajinu je podmienená aj týmito faktormi. Ďalším dôležitým argumentom je absencia voľných bojových helikoptér, ktoré by mohli západné krajiny Ukrajine poskytnúť. Vysoké straty cenných Kamovov prinútili ruskú stranu stiahnuť ich z bojových zón.

Kamovy v protiofenzíve

Nová sláva bojových helikoptér prišla v lete 2023 počas ukrajinskej protiofenzívy vo východných častiach krajiny. Vzhľadom na to, že ťažké ukrajinské pozemné jednotky operovali bez adekvátnej podpory protiletadlových systémov blízkeho dosahu (len s limitovaným množstvom systémov vojskovej PVO), mohli ruské bojové helikoptéry operovať aj takmer na krátku vzdialenosť bez výrazného ohrozenia. Pomocou protipozemných navádzaných striel Ataka či Vikhr dokázali Ka-52 ničiť ukrajinskú pozemnú techniku až na vzdialenosť 10 km bez výraznejšieho ohrozenia. Často operovali spolu s helikoptérmi Mi-28, ktoré sú na rozdiel od Ka-52 vybavené aj prostriedkami rušenia radarového signálu.

Úspešné použitie bojových helikoptér v lete 2023 demonštrovalo možnosť ich efektívneho použitia v prípade, ak sa v blízkosti nenachádza výrazné ohrozenie v podobe protivzdušnej obrany. Konceptia helikoptér Kamov (dva rotory nad sebou) dáva pilotom vysoké šance na prežitie v podobe možnosti núdzového pristátia či dokonca použitia vystreľovacieho sedadla, ktorými Ka-50/52 disponujú. Po skončení ukrajinskej protiofenzívy však využívanie ruských bojových helikoptér opäť kleslo.

Pre a proti

Počas vojny na Ukrajine i v predošlých konfliktoch vo Vietname, Afganistane alebo Sýrii sa ukázala konceptia bojovej helikoptéry ako správna. Vojna na Ukrajine však poukázala na dva faktory, ktoré výrazne ovplyvňujú nasadenie: rovný terén bez prírodných prekážok výrazne zvyšuje šance na odhalenie helikoptéry a vysoký počet protivzdušných systémov prakticky zamedzuje používať helikoptéry priamo v bojovej oblasti.

Práve priamo na bojisku začali obe strany dávať prednosť dronom a vyčkávacej munícii. Na rozdiel od bojových helikoptér ich výroba aj výcvik personálu sú menej nákladné a jednoduchšie. Strata pilota predstavuje výraznejšiu ranu ako strata samotnej helikoptéry. Malé rozmery robia dron ťažšie zachytiteľným pre radar. Nevýhodou bojovej helikoptéry je aj zraniteľnosť, pričom sa ukazuje ako najväčší problém veľká plocha rotorov.

Práve skúsenosti z Ukrajiny viedli Spojené štáty k rozhodnutiu zrušiť program bojovo-prieskumnej helikoptéry FARA (mala nahradiť ľahké bojové helikoptéry OH-58 Kiowa) v prospech malých prieskumných a bojových drohov. Otázka budúcnosti bojových helikoptér tak bude závisieť najmä od povahy bojiska – od terénu a protivníkovej protiletadlovej obrany.

Jaroslav Cabuk

Sekcia obrannej politiky MO SR

Poškodený ruský Ka-52 na Ukrajine, 2022. Vďaka konštrukcii dokáže núdzovo pristáť aj pri vážnejšom poškodení.

Írsko kúpilo Bizzjet

Letecký park Írskeho leteckého zboru obohatí jedno lietadlo francúzskeho výrobcu Dassault. Bizzjet Falcon 6X, ktorý Írsko obstaralo, patrí medzi najnovšie v tejto kategórii. Prvý let absolvovalo v roku 2021. Falcon 6X v Írskom

leteckom zbore nahradí staršie americké lietadlo Learjet 45 a v rámci dopravného letectva bude slúžiť po boku Airbusu C295, na ktorého dodanie Írsko taktiež čaká. Nový Falcon 6X by malo írske letectvo získať v decembri 2025.

..... Jaroslav Cabuk • Sekcia obrannej politiky MO SR • Foto: Baykar, Dassault, Iveco, Leonardo, Ministerstvo obrany Holandska

Raketomety PULS pre Grécko

Grécko rokuje o obmene svojho arzenálu raketometných systémov s Izraelom. Dovedna 38 systémov PULS izraelského výrobcu Elbit Systems by mohlo v budúcnosti nahradiť československé RM70 a americké M270. Nové raketometné systémy by mali vzhľadom na svoj dosah až 300 kilometrov (v prípade použitia najvýkonnejších rakiet) chrániť severnú hranicu s Tureckom a priľahlé ostrovy v Egejskom mori. Plán obstaráť nové raketomety vzišiel po štúdii, ktorá ukázala, že prípadná modernizácia M270 by bola pre obranný rozpočet nákladnejšia než nákup nových systémov.

Neznáme čínske lietadlá

Koncom decembra sa objavili fotografie zobrazujúce zrejme nové typy čínskych bojových lietadiel. Aj keď názvy či typy lietadiel nie sú známe, čínske úrady už dlhší čas hovoria o plánovanom vývoji stíhacieho lietadla 6. generácie, pričom jedno zo zobrazených lietadiel by mohlo byť práve tento typ. V druhom prípade zrejme ide o dlho očakávaný typ bombardéra J/H-XX. Naznačuje to aj tvar lietadla – delta krídlo, absencia vertikálnych a horizontálnych ovládacích plôch a vnútorný (trupový) zbraňový priestor. Podobnú koncepciu využíva americký stealth bombardér B-2 Spirit.

Ďalší používateľ Bayraktaru

Po Bosne a Albánsku sa ďalším európskym používateľom rozšíreného tureckého bezpilotného lietadla Bayraktar TB2 stane Chorvátsko. V Záhrebe podpísal minister obrany Chorvátska Ivan Anušić a CEO Baykaru Haluk Bayraktar zmluvu na dodanie šiestich kusov TB2. Dodávka bude obsahovať šesť UAV, aj riadiace a tréningové centrum a náhradné dielce pre celkový počet 4 000 letových hodín. Bayraktar TB2 bude pre chorvátsku armádu predstavovať nové spôsobilosti, veď je to prvý typ UCAV v jej inventári.

Taliansko nakúpilo doma

Talianske ministerstvo obrany a talianska spoločnosť Iveco Defence Vehicles podpísali zmluvu o dodaní 1 453 nákladných vozidiel rôznych variantov pre potreby talianskej armády. Iveco má od roku 2025 dodať armáde viaceré varianty radu SMR6, na podvozkoch typu 4×4, 8×8 aj 10×10. Kontrakt zahŕňa aj vozidlá špeciálnych modifikácií ako cisternové a vyprošťovacie vozidlá či vozidlá na prepravu kontajnerov.

Z cvičného bojové

Ministerka obrany Rakúska Klaudia Tanner informovala o obstaraní dvanástich talianskych cvičných lietadiel Leonardo M346FA. Rakúsko plánuje nové lietadlá, ktoré nahradia staršie švédске SAAB 105 (vyraďené z prevádzky v roku 2020) používať na výcvik aj na podporu pozemných

síl. Lietadlá (konkrétne verzia FA) môžu byť vybavené strelami vzduch-vzduch a slúžiť ako ľahké stíhacie lietadlo. Aj keď M346 je v službe už niekoľkých európskych štátov na cvičné účely, v prípade Rakúska ide o prvého európskeho zákazníka, ktorý si objednal zlepšenú bojovú verziu.

Slovák Joe Kopanica v bojoch za Austráliu

Vojak Jozef František Kopanica

V roku 80. výročia ukončenia druhej svetovej vojny si môžeme na neho spomenúť v spomenu-tom Australian War Memorial v Can-berre, ako aj na labuanskom vojnovom cintoríne v Malajzii, kde má náhrobný kameň. Alebo si na neho spomeňme pri čítaní tohto článku.

Šofér a výbrojár

Jeho otec Ján Mokoš Kopanica sa v Austrálii uchytil na železnici. V roku 1931, po troch rokoch odlúčenia, nechal za sebou poslať z Hrboltovej pri Ružomberku svoju 34-ročnú ženu Máriu a štyroch synov. Najmladší Emilko mal iba päť rokov. Najstarší Jožko tu začal v dvanástich chodiť do školy v malej osade Terip-Terip v štáte Viktória. Ako uvádza odborník na slovenské vysťahovalectvo Pavol Holeštiak, v Austrálii vtedy žili približne dve stovky Slovákov. Iní hovoria o dvojnásobku.

Keď Británia zvädzala v lete 1940 svoj letecký zápas o prežitie s hitlerovským Nemeckom, náš rodák mal vtedy naturalizovaných zrejme ešte iba rodičov. Pravdaže, už od 1. januára 1901 sa síce Austrália formálne oddelila od Británie ako samostatný štát (Constitution Act), no s Britániou mala (a má) stále spoločného kráľa a mimoriadne silné väzby. A hoci austrálsky ministerský predseda Robert Gordon Menzies už 3. septembra 1939 oznámil, že vo vojne je tiež Austrália, jeho krajina oficiálne vyhlásila Japonsku vojnu v decembri 1941. Medzitým sa však na vojnu intenzívne

Vo februári 1941 sa rozhodol bojovať za Austráliu 21-ročný Jozef František Kopanica, jediný nám známy rodák zo Slovenska, ktorého meno je vyryté vo dvorane Austrálskeho vojenského pamätníka.

prpravovala, lebo pred ňou mala len symbolické tri tisícky profesionálnych vojakov.

Austrálsky 21-ročný vlastenec Jozef Kopanica sa rozhodol brániť v Indickom oceáne či v južnom Pacifiku državy britského kráľovstva v juhovýchodnej Ázii, ako aj samotný prístup Japoncov do Austrálie. Vo februári 1941 sa s ďalšími dobrovoľníkmi uchádzal o vojenskú službu v zámorí. Uspel. Mimochodom, napríklad o vojenskú službu v zámorí sa z pozície dobrovoľníkov uchádzalo 7 000 mladých mužov v rámci námorníctva a až 70-tisíc ich chcelo slúžiť vo vzdušných silách.

Čím sa živil náš krajan Joe, ako ho všetci volali, pred príchodom vojny? Zrejme bol technicky zručný, pretože pracoval ako vodič motorových vozidiel. Vtedy túto prácu ani zďaleka nemohol robiť hoci kto. Profesia vodiča si vyžadovala aj fortieľ mechanika. Zrejme preto ho v decembri 1941 prideliť do jednotky, ktorá mala na starosti vojenské sklady a výbrojný materiál. Tvorila súčasť Australian Corps of Electrical and Mechanical Engineer. Z jeho vojenských záznamov je však zrejme, že ešte predtým sa s jednotkou vylodil 1. mája 1941 v Singapure, pričom v Malajzii bol

Nasadenie austrálskych vojakov proti Japoncom

ešte v tom mesiaci zaradený do zostavy 22. pešej brigády 8. austrálskej divízie v hodnosti vojak.

Beri-beri, svrab a kopance

Po postupe Japoncov a 15. februára 1942 aj kapitulácii Singapuru, ktorý

bol hlavným oporným bodom Britov v juhovýchodnej Ázii, padlo do zajatia 80 000 austrálskych, britských a indických vojakov. Austráľčanov bolo 15-tisíc. Britský ministerský predseda Winston Churchill to označil za najväčšiu kapituláciu v dejinách Británie.

Od nasledujúceho dňa bol Joe Francis Kopanica istý čas nezvestný. V septembri 1943 už viedli aj jeho meno v stave vojnových zajatcov. Od októbra 1943 bol internovaný na Borneu.

„Choroba beri-beri znamenala najskôr opuch nôh prechádzajúci do celého tela. Vznikla nedostatkom vitamínov a nadbytkom vody v tele z ryžovej stravy. Vystrájala aj úplavica, rôzne vyrážky a svrab. Ľudia strácali zrak, trpeli ochorením ďasien a ústnej dutiny a k tomu všetkému tiež epidémiou záškrtu. Úmrtnosť stúpala, zomieralo nám až sedem ľudí denne. Začínali sme sa pomaly a isto meniť v éterické bytosti. Ja sám som stratil na váhe za prvých desať mesiacov v japonskom zajatí plných 43 kilogramov,“ napísal vo svojich memoároch Čechoaustráľčan Ladislav Březný, ktorému sa podarilo prežiť. Dodal: „Čím bolo menej jedla, tým viac bolo práce. Pracovný deň sme začínali o štvrtj hodine ráno, na raňajky bola hrst ryže poliatu zeleninovou vodou a potom sa pochodovalo do práce. Na obed sme dostali hrnček teplej vody, jednu cigaretu a jeden cukor. Večer po ôsmej hodine, keď sme sa vrátili do baraku, opäť hrst ryže poliatej zeleninovou vodou. O fac-ky a kopance pri práci nebola núdza.“

Ako ďalej uviedol Pavel Kreisinger v knihe Česi a Slováci v Austrálii v 1. polovici 20. storočia a ich účasť v svetových vojnách (vyd. 2018), rovnako krutým podmienkam bol vystavený aj J. F. Kopanica, ktorý bol internovaný vo väznici Changi a potom v zajateckom tábore neďaleko prístavu Sandakan.

Z 2 500 zajatcov prežilo šesť

Ešte horšie peklo sa začalo aj pre Jožka Kopanicu pred blížiacou sa spojenec-kou inváziou na Borneo. Austráľčania sa vylodili v Tarakane 1. mája 1945. No Japonci sa už predtým rozhodli pre-sunúť zostávajúcich vojnových zajatcov

Na fotografii z apríla 2022 je v priestoroch Austrálskeho vojnového pamätníka zľava veľvyslanec ČR Tomáš Dub, veľvyslanec SR Tomáš Ferko s manželkou a rodina Kopanicová, vrátane 95-ročného Emila Kopanicu, najmladšieho Jozefovho brata

aj z jeho tábora v Sandakane hlbšie do vnútrozemia.

„Boli sme prinútení k pochodu smrti. Smrť aj preto, lebo na každej križovatke Japonci vyvliekli zo sprievodu zajatcov jedného muža a ubodali ho bodákmi. Tropické vedy, kožné choroby, malária, choroba, to všetko vyvolávalo predstavu pekla,“ hovoril o obdobnom pochode ďalší Čechoaustráľčan Josef Vyhnanek. Od samotného Jozefa Kopanicu sa nám však autentická spomienka nezachovala. Nemala ako.

Vyčerpaných vojnových zajatcov čakal zničujúci pochod horským terénom a džungľou dlhý 160 míľ. J. Kopanica musel byť pritom mimoriadne odolný chlap. Húžva. Austrálsky historik Paul Ham uvádza, že keď už následkom otrockej práce, zúfalej podvýživy, bitia a nasledujúceho pochodu smrti zomreli takmer všetci z 2 500 vojnových zajatcov zo Sandakanu, náš rodák ešte žil. Podľa Hamových informácií z 28. júla 1945 bol medzi poslednými 42 žijúcimi mužmi. Austráľčanov bolo 35, plus se-

dem Britov. Dôstojníci z nich boli šiesti. Vojna sa už síce blížila ku koncu, ale napokon ani z tejto skupiny, ktorá dorazila do Ranau, sa k rodinám domov nevrátil nikto.

Austrálsky vojnový pamätník v Canberre

Kapituláciu Japonského cisárstva oznámil cisár Hirohito 15. augusta 1945 a formálne ju podpísal 2. septembra 1945, čím sa ukončili vojnové boje. Víťaz vojny, Joe Kopanica, sa konca vojny

dožil. Musel však na tom byť zdravotne už veľmi zle. Zomrel 5. septembra 1945 vo veku nedožitých 26 rokov. V austrálskej evidencii má uvedené bližšie nešpecifikovanú príčinu úmrtia v dôsledku choroby (Died of illness). No aj ostatní, ktorí vydržali peko zajateckého tábora, pochod smrti a dorazili do Ranau v tomto období konca vojny zomreli alebo na následky chorôb a celkového vyčerpania, alebo ich zastrelili japonské strážne. Paul Ham, odborník na pochody smrti, došiel k číslu 1 780 zahynuvších Austráľčanov a 658 Britov. Austrálske múzeum vojny uvádza počet 1 787 Austráľčanov. Kopanica bol spomedzi nich jediný, ktorý sa narodil mimo Austrálie alebo Veľkej Británie.

Treba dodať, že z pôvodnej skupiny 2 500 zajatcov sa šiestim predsa len prežiť podarilo. Ušli do džungle, kde im pomohli domorodci.

Pavol Vitko

Foto: Australian War Memorial, Zuzana Vitková a slovenské veľvyslanectvo v Austrálii

Jozefovi Františkovi Kopanicovi posmrtné udelili austrálske vyznamenania 1939/45 Medal, Pacific Star, Defence Medal, War Medal a Australian Service Medal, ktoré odoslalo austrálske ministerstvo obrany rodine 17. septembra 1951.

Budú z nich vojaci

13. januára sa prvý raz v tomto roku otvorili brány 7. výcvikového pluku Martin pre čakaťelov prípravnej štátnej služby a absolventov vysokých škôl, ktorí absolvujú základný vojenský výcvik.

Po úspešnom absolvovaní všetkých predpísaných administratívnych procedúr a vystrojení potrebným materiálom zaradili 106 adeptiek a 240 adeptov na nových profesionálnych vojakov do výcvikových čiat, kde sa začal výcvik v súlade s programom prípravy.

Nováčikovia v nasledujúcich ôsmich týždňoch absolvujú výcvik zameraný na zvládnutie základných vojenských zručností. Precvičovať si ich budú v Posádkovom cvičisku Sučany a vo výcvikových priestoroch 7. výcvikového pluku. Zároveň si budú osvojovať podmienky vojenského života, pri plnení výcvikových úloh budovať fyzickú a psychickú odolnosť, ale aj samostatnosť.

Slávnostné vyradenie úspešných absolventov základného výcviku a vojenská prisaha sú naplánované na 7. marca v Partizánskom.

Nočný pochod na vrch Borsó

Príslušníci Ozbroyených síl SR si uctili obeť leteckej katastrofy z 19. januára 2006 nielen v posádkach a útvaroch, ale aj priamo na mieste nehody na vrchu Borsó. Spolu so zástupcom náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajom Slavomírom Verčimákom a delegáciou velenia ozbrojených síl, jednotlivých veliteľstiev a útvarov absolvovali pochod zasneženým zimným terénom. Spomienka na vojakov a vojačky operácie KFOR presne v čase nešťastia pred 19 rokmi sa niesla v atmosfére piety a tichých spomienok.

Zasadal Vojenský výbor NATO

Náčelník Generálneho štábu Ozbroyených síl SR generál Daniel Zmeko sa 16. januára v Bruseli zúčastnil na prvom tohtoročnom zasadnutí Vojenského výboru NATO vo formáte náčelníkov generálnych štábov krajín NATO. Nový generálny tajomník Aliancie Mark Rutte na úvod predstavil kľúčové priority a výzvy na nasledujúci rok. Náčelníci generálnych štábov a štábov obrany sa zamerali na spoluprácu s partnermi a reakcie na globálne výzvy. S viac než 25 partnermi diskutovali o vojenskej spolupráci, štandardizácii a interoperabilite. Na záver sa rozlúčili s odchádzajúcim predsedom Vojenského výboru NATO admirálom Robom Bauerom z Holandska a privítali jeho nástupcu admirála Giuseppe Cavo Dragoneho.

■ Nielen pre delostrelcov na Slovensku a v Česku sa 15. január spája s nasadením delostrelcov 1. československého armádneho zboru v bitke pri poľskom Jasle. Tento dátum sa stal Dňom delostrelectva a raketového vojska. Z iniciatívy Českej a slovenskej obce delostreleckej pri príležitosti 80. výročia odhalili v Jasle pamätnú tabuľu. Na slávnosti sa zúčastnili prezident delostreleckej obce plk. v. v. Jozef Kavecký, zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR - náčelník štábu generálmajor Slavomír Verčimák, reprezentanti slovenských, českých i poľských ozbrojených síl a budúci delostrelci z Akadémie ozbrojených síl generála M. R. Štefánika.

■ V areáli 7. výcvikového pluku v Martine vznikla moderná učebňa na výučbu a školenia v oblasti komunikačných informačných systémov L3HARRIS. Predstavuje významný krok k zlepšeniu vzdelávacích možností a technologickej pripravenosti ozbrojených síl. Navrhnutá bola pre dvanásť poslucháčov a jedného inštruktora výcviku. Poskytuje dostatočný priestor pre praktické aj teoretické školenia. Rekonštrukcia zahŕňala komplexnú úpravu priestoru s dôrazom na moderné technológie a bezpečnostné prvky.

■ Veliteľ Vzdušných síl OS SR brigádny generál Martin Kuterka 16. januára po prvý raz vo funkcii privítal delegáciu veľvyslanca Spojených štátov amerických. Pridelenec obrany podplukovník Joshua Passer, vedúci Úradu vojenskej spolupráce podplukovník Steve Prater, letecký atašé podplukovník Jonathan J. St Peter a poradca ministerstva obrany pre vzdušné operácie Christopher M. Roland sa oboznámili s víziou budúcnosti slovenských vzdušných síl, najmä o priebehu projektov F-16 Block 70 a UH-60M.

■ Príslušníci Vojenskej polície z oddelenia špeciálneho výcviku odboru výcviku a kynológie Vlkanová - Hronsek v spolupráci so 46. krídlom Vzdušných síl OS SR Kuchyňa úspešne absolvovali kurz Air Marshal. Bol súčasťou profesionálneho vzdelávania zameraného na ochranu a bezpečnosť v leteckom vzdušnom priestore. Kurz bol ukončený certifikáciou, ktorá úspešným absolventom umožňuje plniť na medzinárodnej úrovni úlohy, ktoré sú nevyhnutné pre bezpečnosť a ochranu vzdušného priestoru.

■ Náčelník padákovkej výsadkovej a záchrannej služby 46. krídla Kuchyňa nadrotmajster Marián Piffko dosiahol profesionálny mílnik v podobe štvrtisíceho zoskoku. Je tiež držiteľom slovenského rekordu v skoku jednotlivcov aj v skupine z výšky pod 1 000 metrov. Zástupca veliteľa 46. krídla Kuchyňa podplukovník Gabriel Ťahla mu zagrataloval a zažela veľa ďalších úspešných zoskokov.

Pútnické zájazdy s Ordinariátom OS a OZ SR v roku 2025

Ponuka je zoradená podľa termínov podávania prihlášok.

65. MEDZINÁRODNÁ VOJENSKÁ PÚŤ DO LÚRD VO FRANCÚZSKU

termín: 14. – 20. mája 2025

doprava: autobusom

účastnícky poplatok: 210,-

forma úhrady: bude oznámená písomne po zaradení kandidáta do zoznamu

stravovanie: počas cesty tam a späť individuálne, počas pobytu v Lurdoch polopenzia

účasť v rámci osobného voľna

uzatváranie prihlášok: 28. februára 2025

19. NÁRODNÁ PÚŤ ORDINARIÁTU OS SR A OZ SR DO RÍMA A Vatikánu

termín: 21. – 27. septembra 2025

doprava: autobusom účastnícky poplatok: 290,-

forma úhrady: bude oznámená písomne po zaradení kandidáta do zoznamu

stravovanie: počas cesty tam a späť individuálne,

počas pobytu v Ríme polpenzia

účasť v rámci osobného voľna

uzatváranie prihlášok: 30. apríla 2025

32. MEDZINÁRODNÁ VOJENSKÁ PÚŤ Z VARŠAVY DO ČENSTOCHOVEJ V POĽSKU

termín: 4. – 14. augusta 2025

doprava: služobným vozidlom OS SR

stravovanie a ubytovanie: zabezpečuje pozývajúca strana

– poľné podmienky špecifická požiadavka: zdravotný stav,

kondícia a výbava na 300 km pochod

uzatváranie prihlášok: 30. apríla 2025

13. CYRILO-METODSKÉ STRETnutIE VOJENSKÝCH ORDINARIÁTOV SR A MR V ZALAVÁRI V MAĎARSKU

termín: bude upresnený

doprava: autobusom

účasť v rámci osobného voľna

uzatváranie prihlášok: 16. mája 2025

4. PEŠIA PÚŤ PRÍSLUŠNÍKOV OS SR DO LEVOČE

(peší pochod v celkovej dĺžke 60 km)

termín: 4. – 5. júla 2025

miesto nástupu: Prešov

účastnícky poplatok: 20,-

ubytovanie: v poľných podmienkach

uzatváranie prihlášok: 30. mája 2025

27. NÁRODNÁ PÚŤ ORDINARIÁTU OS A OZ SR DO LEVOČE

termín: 5. – 6. júla 2025

doprava: služobným autobusom MO SR

účastnícky poplatok: bude upresnený

stravovanie: v nedeľu raňajky

ubytovanie: zabezpečené za poplatok

účasť v rámci osobného voľna

uzatváranie prihlášok: 13. júna 2025

Spoločné špecifické podmienky pre účastníkov na púťach:

- príslušníci OS a OZ SR v služobnom pomere, alebo vo výslužbe, povinná rovnošata,
- je potrebné mať uzatvorené individuálne poistenie - cestovných a liečebných nákladov na cestu a pobyt,
- platný cestovný pas, alebo OP.

Na púte sa musia záujemcovia prihlásiť prostredníctvom svojich vojenských, policajných, väzenských, hasičských a colných kaplánov.

Na stránke ordinariátu www.ordinariat.sk v časti „aktivity/záväzné prihlášky na jednotlivé aktivity“ sa nachádzajú vzory prihlášok. Prihlášku treba vyplniť, potvrdiť a odovzdať svojmu príslušnému kaplánovi alebo dekanovi, ak nie je ustanovený, tak odoslať na príslušný vikariát. Vybraní účastníci budú včas vyrozumení.

Záväznú prihlášku vyplnenú a veliteľom (nadriadeným) odsúhlasenú a podpísanú je potrebné zaslať prostredníctvom príslušného kaplána na príslušný vikariát.

Prihlášky neposielajte na Ordinariát, ale na príslušné vikariáty. Uprednostnení budú účastníci v rovnošatách.

Ako vojenčili stredovekí pešiáci

Prapôvodným, a teda aj najstarším typom bojovníka bol pešiak. Tento individuálny bojovník sa však z vojenského hľadiska stal plnohodnotným až po začlenení do organizovaného bojového kolektívu.

Bitka pri Courtrai (Kortrijk) roku 1302 na iluminácii v súvekom francúzskom rukopise

Antické vojská, či už grécke alebo rímske, sa pôvodne skladali iba z pechoty, ktorá si jednoznačnú dominanciu udržala až do konca staroveku bez ohľadu na to, či išlo o vojsko občianske alebo námezdné. Aj vojenské sily Keltov či starých Germánov pozostávali takmer výlučne z pešiakov.

V priebehu stáročí bojové nasadenie a úloha pešiakov na európskych bojiskách prešli mnohými zmenami. Kým v staroveku bola pechota určujúcou vojenskou silou, začiatkom stredoveku ju na niekoľko storočí do úzadia zatlačilo jazdectvo. Najmä ťažké jazdectvo rytierskeho typu.

Obrodenie pechoty

Predzvesť vojenského obrodu pechoty zarezonovala v 14. storočí. V bitke pri Courtrai (Kortrijk) v roku 1302 pechota flámskych miest porazila francúzskych rytierov a v roku 1346 v bitke pri Kreščaku (Crécy) zasa anglickí peši lukostrelci rozdrvili francúzske rytierske vojsko.

Koncom 14. storočia sa sformovali dva odlišné druhy vojska, ktoré začali porážať jazdu rytierskeho typu – švajčiarski pešiáci a anglickí lukostrelci. K nim možno priradiť aj husitov, ktorí po vypuknutí revolúcie v Čechách roku 1419 vytvorili na svoju dobu netypické vojsko, a to tak sociálnym zložením, ako aj taktikou. Husitské vojsko malo v prevažnej miere oddiely pechoty, strelcov z palných zbraní i kuší, a len

v menšom počte aj jazdectvo, takže husitská taktika počítala so súčinnosťou všetkých zložiek vojska. Na víťazstvách husitov mali najväčší podiel peši bojovníci. Najpreslávenejšou zložkou husitského vojska bola bojová vozba, ktorú pechota používala ako vozovú hradbu i ako dopravný prostriedok.

Výnimoční horali

V krátkom období medzi érou jazdectva a časom, keď sa začali meniť metódy boja s dôrazom na využívanie

strelného a pušného prachu, dokázala občianska milícia zo švajčiarskych kantónov predstihnúť všetky ostatné európske vojská a zaistiť si tak na dvesto rokov vojenskú prevahu v strednej a západnej Európe. Už v roku 1315 švajčiarski horali v počte 1 500 mužov porazili pri Morgartene 15-tisícové vojsko rakúskeho vojvodu Leopolda Habsburského, ktorý sa považoval za ich lénneho pána.

Taktika a organizácia švajčiarskeho vojska je príkladom toho, ako možno vlastný nedostatok obrátiť vo svoj prospech. Spočívala v priamom útoku na nepriateľa v rámci zomknutej masy pešiakov s pikami dlhými takmer 5,5 metra, čo bolo výbornou kompenzáciou nedostatku jazdectva a delostrelectva. Pôvodnou zbraňou švajčiarskych horalov však bola halapartňa na násade dlhej asi 2,5 m. Typická univerzálna zbraň ostala v ich výzbroji, ktorú ďalej predstavoval aj obojručný meč a kyjak, čo mal na reťazi zavesenú kovovú guľu s ostrými hrotmi.

Disciplinovaní, no krutí

Spomedzi ostatných európskych armád Švajčiari vynikali predovšetkým disciplínou. Útočili ako prví, pohybovali sa rýchlo v zomknutej formácii, dokázali využívať všetky výhody terénu. V boji nebrali ohľad na rytierske mravy, ku ktorým patrilo aj zľutovanie sa nad porazeným protivníkom. Bojovali vždy s nesmiernou tvrdosťou až

Uhorský ťažkoodený pešiacky veliteľ na rytine z roku 1511

krutosťou, čo sa napríklad v bitke pri Novare roku 1513 prejavilo tak, že po boji zmasakrovali všetkých porazených, ktorí nestihli utiecť.

Švajčiari nemali zľutovanie ani s protivníkmi, ktorí sa vzdali; napríklad v roku 1444 bez milosti popravili celú posádku v Greifensee a roku 1475 zasa v Stäffise utopili všetkých príslušníkov tamorejšej posádky. Na sklonku stredoveku Švajčiarov považovali za najlepších žoldnierov v Európe. Vďaka vysokej profesionalite boli vyhľadávaným a dobre plateným artiklom. Zachovávali si svojráz. Traduje sa, že odmietli bojovať, ak zistili, že v radoch protivníka slúžia iní švajčiarski žoldnieri, alebo odišli pred začiatkom bitky z bojiska, ak im nevyplatili žold.

Nástup landsknechtov

Švajčiarsku taktiku a organizáciu vojska si zakrátko osvojili aj ich susedia v južnom Nemecku a rakúskych krajinách. Pre týchto pešiakov sa zaužívalo pomenovanie landsknechti. Od Švajčiarov sa oddiely landsknechtov odlišovali najmä širšou sociálnou základňou, keďže v nich slúžili aj príslušníci šľachty. Landsknechti sa profesionalitou vyrovnali svojmu vzoru, takže zakrátko boli rovnako vyhľadávaní ako Švajčiari. Od čias cisára Maximiliána I. tvorili landsknechti rozhodujúcu silu cisárskeho habsburského vojska. V 16. storočí bojovali aj v Uhorsku. Deň pred bitkou pri Moháči v roku 1526 dorazilo na bojisko 300 landsknechtov.

Vzostup pechoty v stredovekej Európe nepochybne úzko súvisel s rozvojom miest a prehlbovaním ich významu. Pechota v Európe aj v Uhorsku sa ako druh vojska nevyznačovala ani v záverečnej etape stredoveku takou jednotou ako ťažké či ľahké jazdectvo,

pre ktoré bola príznačná istá monolitnosť čo do výbroje, výstroja, aj spôsobu boja, čiže taktiky. Anglický pešiak bol predovšetkým lukostrelec, taliansky zasa kušostrelec, flámski pešiaci boli najmä halapartníkmi a švajčiarsku pechotu tvorili takmer rovným dielom halapartníci a kopijníci. Medzi uhorskými pešiakmi sa nachádzali obrnení aj ľahkoodení bojovníci – kopijníci, halapartníci, pavézenci, lukostrelci, strelci z kuší a najmä z pušiek.

Pešiaci na vzostupe

V neskorostredovekom Uhorsku najvýznamnejšia úloha prislúchala jazdectvu. Zároveň však neustále vzrastala dôležitosť pechoty. Trend zvyšovania počtu i podielu pešiakov na konci stredoveku potvrdzuje aj uhorská legislatívna prax. Napríklad zákonný článok č. 6/1518 prijatý na sneme v Tolne stanovil, že 7 hornouhorských stolíc – Liptovská, Nitrianska, Oravská, Spišská, Trenčianska, Turčianska, Zvolenská – má do portálneho vojska namiesto ľahkých jazdcov vystrojiť zo sto poddanských usadlostí (port) 5 strelcov z pušiek. Zakrátko sa táto povinnosť určila aj Šarišu, takže len uvedené hornouhorské (slovenské) stolice stavali do vojska 800 pešiakov s puškami.

Potenciál 15 slobodných kráľovských miest v Uhorsku, z ktorých osem sa nachádzalo na území Slovenska, predstavoval viac ako tisíc peších žoldnierov. Čoraz viac pešiakov, najmä strelcov z palných zbraní, pribúdalo aj v kráľovskom vojsku, bandériách (oddieloch) veľmožov a prelátov, stoličných kontingentoch, ako aj v posádkach pohraničných hradov a pevností.

Švajčiarski horali na pochode Alpami. Ilustrovaná kronika Diebolda Schillinga z roku 1513

Pechota pri Moháči

Napokon aspoň stručne spomeňme zástoj pešiakov v bitke pri Moháči 29. augusta 1526. Osmanské vojsko v sile okolo 60- až 70-tisíc mužov malo výraznú početnú prevahu, lebo vojsko kráľa Ľudovíta II. malo len okolo 25- až 27-tisíc bojovníkov. Z nich zhruba polovica pripadla na jazdectvo a druhú polovicu tvorili pešiaci, a to jednak asi 5-tisíc uhorských a jednak zahraniční peší žoldnieri: českí, moravskí, poľskí, sliezski a nemeckí, vrátane spomenutých 300 landsknechtov. V českom kontingente sa nachádzalo aj 500 strelcov z pražských bradatic, čiže hákovníč, ktoré predstavovali akýsi prechod medzi puškami a menšími delami. Uhorské vojsko disponovalo 87 poľnými delami rôzneho kalibru. Približne ďalších 5 000 mužov patrilo medzi nebojové a pomocné zložky, išlo o kočišov a voztajov či riečnych čajkárov.

Pešiaci bojovali v prvom slede kresťanského vojska. Mimoriadne statočne najprv útočili a následne s veľkými stratami odolávali osmanskej presile a nevzdali sa ani potom, keď padli obaja uhorskí hlavní velitelia a časť zdecimovaného jazdectva vrátane kráľa Ľudovíta II. ušla z bojiska. Ich udatný odpor viacerým utekajúcim jazdcom zachránil život.

V bitke pri Moháči padlo 28 uhorských veľmožov, sedem prelátov (obidvaja arcibiskupi a päť biskupov) a okolo 15 000 mužov: viac než 10 000 pešiakov, asi 4 000 jazdcov, celá obsluha diel. Na úteku z bojiska zahynul aj kráľ Ľudovít II., utopil sa v rozvodnenej rieke Csele. Na sultánov rozkaz bolo deň po bitke popravených okolo 1 500 zajatcov.

Adriana plávala najlepšie

Výcvik v prekonávaní vodnej prekážky útvarmi pozemných síl v Centre výcviku Lešť ukázal, že spomedzi príslušníkov 13. mechanizovaného práporu Levice si najlepšie počínala vodička BVP desiatnička Adriana Holičová Havelková.

Dedo i otec boli profesionálnymi vojakmi, a tak aj Adrianu to celkom prirodzene ťahalo týmto smerom. Po absolvovaní gymnázia rodáčka z Levíc začínala pred 21 rokmi pri nástupe do útvaru v rádioreleovom družstve ako staršia operátorka, neskôr sa stala strelkyňou protiletadlového družstva, nasledovalo protitankové družstvo. Napokon zakotvila v útvarovom obväzisku.

a v poslednom období zdravotnícke BVP AMB S. V roku 2021 úspešne absolvovala kurz na vedenie tohto bojového vozidla. Som rád, že získala ocenenie ako najlepší vodič BVP pri prekonávaní vodnej prekážky v Lešti. Urobila veľmi dobré meno celému nášmu obväzisku.“

A aká bola púť Adriany k zdravotníckemu BVP? „Najskôr som jazdila so zdravotníckym uazom. Napriek všetkému to bolo celkom dobré vozidlo, najmä

v teréne. Len si človek musel zvyknúť na niektoré jeho muchy. Potom dokázalo doslova divy. Nasledovali zdravotnícke volkswageny a mercedesy. Až prišla ponuka na zdravotnícke bečko. Keď som ho videla po prvý raz, tak som bola v pomykove, je to predsa len veľký rozdiel oproti kolesovej technike, s ktorou som predtým jazdila. Veľký hlučný stroj. Prišla som na kurz a keď ma nikto nevidel, išla som sa vyplakať. Ale obavy

Od UAZ k BVP

Vtedy už mala za sebou diaľkové štúdium na strednej zdravotnej škole v Nitre. Začínala ako vodička – zberačka ranených, neskôr sa stala zdravotníckym špecialistom. Zdravotník rotný Pavol Tóth ju pozná už takmer dvadsať rokov: „Adriana je výborná kolegyňa. Vždy sa na ňu môžeme spoľahnúť. Počas práce v útvaru, na rôznych vyvedeniach a cvičeniach vo výcvikových priestoroch. Nikdy sa im nevyhýba na rozdiel od niektorých vojakov, ktorí si doslova naplánujú chorobu, keď je známy termín vyvedenia. Je vždy pripravená na plnenie úloh a úspešne zvláda aj pridelenú techniku. Najskôr kolesovú

„Od prvého momentu, keď vozidlo vhu-
plo do vody, som nič nevidela a musela som sa
spoliehať na povely veliteľa.“

postupne aj vďaka inštruktorom ustúpili a podarilo sa mi stroj zvládnuť. Pri záverečných skúškach som bola v teoretickej časti druhá najlepšia. Zvládla som aj praktickú časť, dokonca nad moje pôvodné očakávania.“

Prvý pokus žiadna sláva

Desiatnička Holičová Havelková podľa vlastných slov nejazdí príliš agresívne ako mnohí muži. Svoju jazdu sa vždy snaží prispôsobiť terénnym podmienkam, zbytočne neriskuje. „Taký spôsob jazdy sa mi vždy osvedčil. Veď nechcem ranených počas presunu pozabíjať, ale bezpečne dopraviť do bezpečia,“ zdôrazňuje.

A čo plavby? Priznáva, že tie prvé, krátko po absolvovaní kurzu na BVP, veľmi slávne nedopadli. Podľa nej to vtedy nebolo na výborné hodnotenie. Prvá jazda bola mizerná. Potom robila opravnú, a tá už bola lepšia... Hovorí, že veľmi jej vtedy pomohli rady skúsenejších kolégov. „Odbúrala som stres z ovládania vlnolamu. Od prvého momentu, keď vozidlo vhu- plo do vody, som nič nevidela a musela som sa spoliehať na povely veliteľa.“

Plavby na jeseň 2024 dopadli oveľa lepšie. Nebola potrebná žiadna opravná jazda. Desiatnička Holičová Havelkovú dokonca vyhlásili za najlepšiu v rámci útvaru. „Prekvapilo ma to a potešilo. Uvedomila som si, že musím jazdiť precízne a presne, podľa pokynov veliteľa. Ale zároveň aj dostatočne rýchlo. V období plavieb sme mali práporové taktické cvičenie, takže som bola aj viac vyjazdená v teréne, mala som väčšiu sebadôveru. S veliteľom vozidla rotným

Vladimírom Kubasom sme si povedali, ako budeme postupovať pri plnení úlohy a zadarilo sa nám. Musím však povedať, že sme mali ideálne podmienky. Bolo pekné počasie. Bez vetra, ktorý by robil vlny na vododrome, svietilo

júci. So svojím výkonom som bola spokojná. Z nášho práporu sme plávali tri ženy, všetky úspešne,“ hovorí Adriana, ktorá získala počas svojho ročného pobytu v misii UNFICYP na Cypre aj dôležité medzinárodné skúsenosti.

slnko, nepršalo, nebola hmla a vtedy je aj nálada lepšia. Nakoniec sa všetky tieto priaznivé predpoklady pretavili do úspešnej jazdy,“ hovorí Adriana. A pritom ráno, keď prišli k vododromu, ešte sa na hladine prevaľovala hmla. Ale slnko ju rýchlo rozohnalo.

Práve s rotným Kubasom Adriana jazdila aj prvé plavby. Podľa nej základom úspechu bolo, že už lepšie vedeli, čo môžu jeden od druhého očakávať. „Pred jazdou sme sa ešte krátko zladili, zopakovali si pokyny, postupy – a išlo to. Cítila som, že to bude dobré už vtedy, keď som sa s befkom vnorila do vody. Asi som mala aj kus šťastia, ale nenechala som sa vystresovať. Snažila som sa včas reagovať na pokyny veliteľa a tie prichádzali naozaj v pravú chvíľu. Navyše som bola aj dostatočne rýchla, lebo čas je v celkovom hodnotení rozhod-“

Oslavy i záchrana

Veliaci poddôstojník 13. mechanizovaného práporu Levice nadrotmajster Tomáš Janovič konštatuje: „Je cieľavedomá, spoľahlivá a obľúbená. Dosahuje mimoriadne výsledky, ktoré potvrdila nielen počas prekonávania vodnej prekážky v Centre výcviku Lešť s hodnotením výborne. Aktívne sa podieľa na plnení úloh počas zdravotníckeho zabezpečenia nášho útvaru vo výcvikových priestoroch či pre potreby ozbrojených síl, napríklad pri zabezpečovaní osláv 80. výročia SNP v Banskej Bystrici. Počas misie UNFICYP na Cypre ju odmenili za príkladné a zodpovedné plnenie úloh nad rámec svojich funkčných povinností počas prípravy medicalu, prepravy a ošetrovateľskej starostlivosti o zraneného príslušníka Sektoru 4. Ako veliaci poddôstojník 13. mechanizovaného práporu som rád, že máme takúto skúsenú a zodpovednú kolegyniu a priateľku.“

Spokojnosť s prácou desiatničky Adriany Holičovej Havelkovej neskrýval ani veliteľ útvaru podplukovník Miroslav Osif. Na margo úspešných plavieb všetkých žien z útvaru na BVP poznamenal, že ocenenie pre desiatničku je zároveň aj povzbudením pre ostatné ženy vo funkcii vodičiek bojových vozidiel.

Text a foto: Jozef Žiak

Návrat vicemajstra sveta

Ak sa niektorí čerství štyridsiatnici s ozbrojenými silami lúčia, desiatnik Dušan Chabroň sa do vojenskej uniformy práve v štyridsiatke vrátil. Okrem iného aj ako aktuálny vicemajster sveta v jiu-jitsu.

Práca vo Vojenskej polícii ma veľmi zaujímala a robil som ju rád. Lenže pri jej reorganizácii v Bratislave rušili tabuľky. V tých nových sa mi už miesto neušlo,“ spomenul si na roky 2006 až 2008 muž, ktorý sa v novembri vrátil do vojenskej uniformy ako príslušník topolčianskeho 14. práporu logistiky. Aj so skúsenosťami, ktoré chce v ozbrojených silách využiť.

Karate, box, aj systém Kali

Karate trénoval od ôsmich rokov. V mládežníckych kategóriách vyhral Európsky pohár aj Veľkú cenu Slovenska. „Tri roky po sebe som na majstrovstvách Slovenska skončil druhý len preto, že som vo finále údajne dal súperovi pritrvdý úder. Rozhodcovia mu na to neúmyselne či úmyselne naleteli. To ma úplne znechutilo. Z môjho hľadiska to

bolo nekorektné filmovanie, manipulácia. Preto som sa napriek slušným vyhliadkam už v osemnástke s týmto športom rozlúčil.“ Celkom sa však znechutiť nedal. Prešiel k boxu. Považoval ho za férovejší. Stal sa majstrom Slovenska, vyhral turnaj reprezentácií V-4 v Čechách, vo váhových kategóriách od 75 do 81 kg boxoval v Nemecku či Rakúsku a má za sebou aj výhru v thajskom boxe.

„Neskôr som sa sústredil na boj s nožom a palicou. Ide o filipínske bojové umenia Filipino Combat Systems Kali a Balintawak.“ Začínal pred šesťnástimi rokmi a nebolo to jednoduché. Ani finančne. „Na Filipínach stál hodinový tréning 100 eur. Keď už tam ste, tak si kúpite aspoň jedno tréningové ráno a jedno večer...“ Tréningové sústreďenia absolvoval cieľavedome aj v iných krajinách. A výsledok? Je jedným z dvoch na Slovensku, ktorí majú na tieto filipínske bojové umenia aj inštruktorské „papiere“.

Vízia komplexného bojovníka

„Dlho som sa venoval len bojovým umeniam v postoji. No moja vízia bojovníka je byť funkčný nielen v stoji, ale aj na zemi. Hovorია, že komplexné je napríklad MMA. No aj to je málo. K tomu treba pridať tiež pripravenosť na boj so zbraňou. A to tak chladnou, ako aj strelnou,“ odhodlane definuje D. Chabroň svoju víziu komplexného bojovníka. Aj preto je inštruktorom streľby a napríklad v roku 2018 bol tretí na majstrovstvách Slovenska v situačnej a taktickej streľbe. No a aby bol v boji dobrý tiež na zemi, začal trénovať brazílsku verziu bojového umenia jiu-jitsu.

„Vôbec som nepredpokladal, že budem súťažiť. Veď mám za sebou aj operácie kolena či ramena, aj odtrhnutý biceps. Tréner ma však predsa len nahovoril.“ Vlni, tesne pred svojou štyridsiatkou, sa stal v Poľsku v kategórii Masters do 40 rokov a 100 kilogramov vicemajstrom sveta v rámci organizácie ADCC, ktorá je v rámci bojového umenia jiu-jitsu jednou z dvoch najväčších na svete. Porazil ho len domáci borec. „Bol silnejší, zlato si zaslúžil,“ dodal uznanlivo.

Výzbrojár a tréner

„Je u nás síce len štyri mesiace, no zatiaľ na svojho podriadeného nemôžem povedať krivé slovo. K plneniu úloh sa stavia poctivo, rozkazy plní ako ich vojak plniť má. Možno je to aj tým, že je z generácie, ktorá to má ešte v krvi,“ zhodnotil jeho začiatok v službe nadrotmajster Jozef Oravec, veliaci poddôstojník opravárenskej rotý 14. práporu logistiky Topoľčany. Dodal: „Aktuálne je zaradený na pozíciu mechanik špecialista – vodič. No vzhľadom na to, že aj má zbrojársku školu a zbrojárina ho veľmi baví, od jari plánujeme jeho preradenie do družstva opráv výzbroje. Ak je možnosť vyjsť človeku v ústrety, aby robil to, čo ho zaujíma, tak prečo to neurobiť?“

Desiatnik Dušan Chabroň pred návratom do ozbrojených síl dlhé roky pôsobil v rámci ochrany jednej zo sietí kasín. Už v tom pokračovať nechcel. „Vždy som rád spomínal na vojenskú uniformu. Na službu pre štát, na jej dôstojnosť a stabilitu. V rezorte obrany mi ostalo aj niekoľko kamarátov. Som

šťastný, lebo ani som nečakal, že môj návrat bude taký bezbolestný,“ priznal otec troch detí, ktorý v rodných Topoľčanoch trénuje v bojových umeniach deti aj dospelých. Tiež preto mu napríklad vstupné preverenie z pohybovej výkonnosti nerobilo žiaden problém. Záujem 14. práporu logistiky o neho bol aj preto, lebo diaľkovo popri práci absolvoval v Strednom odbornom učí-

lišti v Uherskom Brode štúdium so zameraním na strelné zbrane. „Je to môj dlhoročný koníček. Ak to bude aj moja práca – a ak by som mohol ponúknuť niečo z toho, čo viem z bojových umení v rámci výcviku, tak by to bolo naozaj skvelé. Na ďalšie vojenské roky sa veľmi teším.“

Pavol Vitko

Foto: autor a archív D. Ch.

Potlesk aj od mesta

Popri štyroch tituloch majstra sveta si reprezentant Vojenského športového centra Dukla vo fitness Michal Barbier váži aj plaketu od „svojho“ mesta Liptovský Mikuláš, ktorú získal v januári za význam-

né športové úspechy. „Na decembrovom svetovom šampionáte v Tokiu som zvíťazil v najprestížnejšej kategórii Men's fitness open, čo si veľmi cením, pretože konkurencia je čoraz vyrovnannejšia,“ uviedol.

Decembrový svetový šampionát v Japonsku bol úspešný aj pre ďalších reprezentantov Dukly. Kristína Juricová zvíťazila v kategórii artistik fitness žien nad 168 cm a aj v absolútnom poradí. V bikini fitness žien nad 172 cm sa umiestnila na druhej priečke. Aneta Tichá zvíťazila v bikini fitness žien nad 172 cm aj v absolútnom poradí a druhá skončila v bikini fitness junioriek 21-23 ročných nad 166 cm. Tatiana Ondrušková triumfovala v akrobatik fitness junioriek a žien. V absolútnom poradí žien bola druhá, v juniorkách tretia.

Náš najúspešnejší fitnessák Michal Barbier svoj prvý titul získal na Majstrovstvách sveta v Poľsku v roku 2018. Vyhral aj v Bratislave o rok neskôr. Do tretice zažil zlatom predvlni v Južnej

Kórei a ostatný raz v Japonsku. Realizuje pritom aj online kurzy, workshopy či kempy a venuje sa žiakom základných a stredných škôl. Aj preto to uznanie od mesta. (pv)

Michal Barbier

Aneta Tichá

Slovenská stopa v misii UNDOF

Hliadkovanie v demilitarizovanom pásme medzi
Sýriou a Izraelom patrilo k hlavnej činnosti
Slovákov v misii UNDOF na Golanských výšinách

Novembrový pád režimu Bašara Al-Asada a nasledujúce obsadenie nárazníkovej zóny pod správou OSN na Golanských výšinách Izraelom vnímala na Slovensku iste o niečo intenzívnejšie komunita našich približne 1 100 vojnových veteránov, ktorí tu pôsobili v rokoch 1998–2008 v mierovej misii UNDOF.

O okolnostiach, ktoré predchádzali nasadeniu našich vojakov do spomenutej mierovej misie UNDOF (United Nations Disengagement Observer Force, Pozorovateľské sily OSN na odpútanie vojsk) a ďalších súvislostiach sme sa rozprávali s Milošlavom Naďom, plukovníkom v. v. a neskôr slovenským diplomatom (o. i. Sýria 2001–2005), ktorý bol jedným z tých, ktorí stáli pri zrode našej účasti v UNDOF.

Prečo vlastne misia UNDOF vznikla?

Vznikla na základe podpisu o prímerí a odpútaní vojsk (Agreement on Disengagement), ktoré podpísali Izrael a Sýria 31. 5. 1974 a ktorým sa ukončila tzv. Jomkipurská vojna z roku 1973. V predchádzajúcej tzv. šesťdňovej vojne v roku

1967 obsadil Izrael dve tretiny Golan-ských výšin, z ktorých Sýria delostrelecky ostreľovala Galileu, čo pre Izrael nepochybne predstavovalo existenčnú hrozbu. Bitka o Golany v roku 1973, ktorej cieľom bol o. i. návrat oblasti pod Sýriu a zničenie Izraela, predstavovala po bitke o Sinaj druhú najväčšiu tankovú bitku po druhej svetovej vojne a Sýria ju prehrala so všetkými dôsledkami. Izrael znovu obsadil Golanské výšiny pričom posunul predoslú líniu dotyku a garde sa obrátilo. Jeho delostrelectvo mohlo odtiaľ zasiahnuť hlavné sýrske mesto Damask a tak Sýria požiadala o vytvorenie nárazníkovej demilitarizovanej zóny pod správou OSN.

Sú Golanské výšiny naozaj také dôležité?

Od začiatku existencie židovského štátu boli Golanské výšiny pod správou Sýrie prirovnávané k rakovinovému nádoru na tele Izraela. Výškový rozdiel medzi nimi až po východný breh Galilejského jazera vytváral strategickú výhodu

pre útočníka, to bolo jasné okamžite aj našim vojakom, ktorí zo svojich stanovísk mali územie Izraela až po pobrežie ako na dlani. Sýria túto terénnu výhodu plne využívala na beztrénne delostrelecké prepady a vysielanie odbojových palestínskych skupín dovnútra Izraela. Rovnako hrozivou realitou pre mladý štát bola skutočnosť, že hranica medzi oboma štátmi (ešte koloniálna z roku 1923) pred rokom 1967 viedla iba 10 metrov od východného brehu biblického Galilejského jazera, ktoré sa stalo pre rozvoj rýchlo rastúceho štátu najväčším zdrojom pitnej vody (v tom čase 40 %, teraz po diverzifikácii zdrojov 10 %). V rámci plánu na bojkot a zničenie Izraela začala Sýria s pomocou arabských krajín realizovať projekt na odklonenie prítokov do jazera z Golanských výšin a prítokov rieky Jordán. Tento Damoklov meč nad Izraelom odstránilo natrvalo obsadenie Golanských výšin v roku 1967.

Aké okolnosti viedli k našej účasti v misii UNDOF?

Boli veľmi pragmatické a priamo súviseli s ukončením činnosti nášho ženijného práporu v mierovej misii UNTAES v Chorvátsku. Keď koncom júla 1997 OSN požiadalo, aby sa stiahla polovica práporu ako nepotrebná, bolo zrejmé, že už žiadne predĺženie nebude. Pôsobil som vtedy ako vyslaný dôstojník slovenského rezortu obrany v Správe mierových operácií OSN a začiatkom augusta mi v tej súvislosti od New Yorku zavolať generálmajor Ľudovít Gál, vtedajší generálny riaditeľ Sekcie zahraničných vecí MO SR. Hrozba, že naša účasť v misiách OSN spadne zo 600 na nulu, zburcovala aj politické vedenie ministerstva. Bolo treba niečo rýchle podniknúť, aby naša účasť kontinuálne pokračovala. Celý systém mierových síl bol vtedy na Slovensku už organizačne, materiálovo a predovšetkým finančne vyladený, nikto si to neželal. V auguste 1997 však OSN nemala žiadnu bezprostrednú potrebu žienijnej jednotky. Bolo treba nájsť náhradné riešenie.

Aké?

Najschodnejšou a najrýchlejšou cestou sa javilo pripojenie k inému kontingentu. Vtedy bol vojenským poradcom Stálej misie Rakúska pri OSN generál Roland Ertl. Slúžil v New Yorku a vzhľadom na pozoruhodnú dĺžku vyslania (1993 – 2000) bol aj diplomatickým doyenom našej komunity vojenských poradcov. Ako doyen často pre nás organizoval vo svojej rezidencii na okraji New Yorku spoločenské akcie. Jeho reakcia na môj návrh, či by nás Rakúsko nevzalo pod seba buď v misii UNDOF v Sýrii, alebo v misii UNFICYP na Cypre, bola až prekvapujúco jednoznačná a pozitívna. Obratom kontaktoval Viedeň.

Nácvik vytvorenia cestného kontrolného bodu

Do troch dní obdržal súhlas, čo prekvapilo aj jeho. Viedeň navrhla, že ak bude OSN súhlasiť, môžeme začať na skúšku s jednou čatou v UNDOF v májovej rotácii 1998 a potom pokračovať plnou rotou. Tak sa aj stalo. S mojím nástupcom v OSN som pred svojím odchodom v roku 2000 podobne finalizoval modalitu našej účasti aj v misii UNFICYP, ktorá sa začala v roku 2001 a pokračuje dodnes.

V roku 2008 získal mimoriadnu cenu v ankete Vojenský čin roka rakúsky Bundesheer za pomoc pri etablovaní slovenských vojakov v misiách UNDOF a UNFICYP, ale o úlohe generála Ertla sme vtedy nič nevedeli...

Generál Ertl bol muž činu a vtedy nepredpokladal, že v rokoch 2002 až 2007 bude náčelníkom generálneho štábu rakúskeho Bundesheeru a že v roku 2005 navštívi spoločnú rakúsko-slovenskú jednotku UNDOF spolu s našim náčelníkom generálneho štábu generálom Ľubomírom Bulíkom. Ešte spomeniem, že po návrate z New Yorku bol nakrátko veliteľom posádky Salzburg a tam som ho aj stretol v januári 2001, kde za Rakúsko organizoval workshop k cvičeniu CMX 2001. Bolo to historicky prvé spoločné cvičenie krízového manažmentu NATO s krajinami Partnerstva za mier, medzi ktoré patrilo aj nominálne neutrálne Rakúsko – a pred vstupom do Aliancie sme do tejto skupiny krajín patrili aj my.

Návšteva slovenského a rakúskeho náčelníka generálnych štábov – generálov Ľubomíra Bulíka a Rolanda Ertla, november 2005

Ako prebehlo nasadenie do UNDOF?

Ak mám byť úprimný, až príliš jednoduchého a jednoduché riešenia, ako vieme, fungujú spravidla iba dočasne.

Prečo?

Základom udržateľnosti účasti v mierovej misii v našich podmienkach je nepochybne jej udržateľnosť finančná. SR dostáva za každého nasadeného vojaka od OSN istú sumu, ale dôležitým mimorozpočtovým zdrojom financovania boli ešte v UNPROFOR a UNTAES peniaze za leasing techniky. Na ilustráciu, za leasing jedného pontónu nám v polovici 90. rokov refundovalo OSN 3 100 dolárov mesačne a my sme ich tam mali takmer 70, nehovoriac o inej početnej technike. Bol teda dostatok peňazí nielen na opravy techniky v misii, ale aj príplatky pre špecialistov a veliteľov. Veľmi som sa snažil presvedčiť kompetentných, aby sme tiež na Golany vycestovali so svojou technikou, lebo sa nám to výrazne opláti. Rozhodnutie však bolo iné. Napokon našich vojakov doviezli autobusom na letisko iba so samopalmi, kompetentní od všetkého ostatného zabezpečovania „mali pokoj.“ Bolo by to dosť zložité vysvetľovať, ale tento prístup nás stál minimálne finančne dosť veľa.

Po vašom odchode z armády na ministerstvo zahraničných vecí v roku 1999 ste boli v roku 2001 vyslaný na náš zastupiteľský úrad v Damasku ako zástupca veľvyslanca a konzul. Aká bola spolupráca, respektíve pomoc ambasády v prospech vojakov?

Bolo to obojstranne obohacujúce. Prítomnosť našich mierových síl v akejkoľvek krajine posilňuje aj našu diplomatickú prítomnosť. Každý vojak je pri plnení úloh v zahraničí takým malým veľvyslancom, aj keď nie vždy si to uvedomuje. No a služba našich vojakov tu bola na vynikajúcej úrovni, takže mali dobré meno. Pozývali sme ich na spoločenské akcie a oni zasa pozývali nás. Bolo to obdobie pred našim vstupom do EÚ a Schengenu a veľa vojakov vtedy túžilo po návrate z misie navštíviť USA. Na to však boli potrebné víza, ktoré sa museli zdĺhavo vybavovať

v Bratislave. My sme napríklad s našimi americkými kolegami našli cestu na to, aby si desiatky našich vojakov tieto víza oveľa jednoduchším postupom vybavili už v Damasku.

Ako hodnotili naši vojaci službu na Golan-ských výšinách?

Službu mali náročnú, napätie bolo veľké stále, ale v rokoch 1998 – 2008, ako sa hovorí, bol pokoj zbraní. Tých 1 100 vojakov, vrátane 11 žien, mohlo napríklad v rámci zaslúženého služobného voľna individuálne alebo v rámci výletov organizovaných velením misie spoznávať predvojnový Blízky východ v podobe, ako už dnes neexistuje a zrejme už nikdy existovať nebude. Ich služobné preukazy im zaručovali voľnosť pohybu do všetkých okolitých krajín a ako jediní mohli slobodne prechádzať zo Sýrie do Izraela a naspäť. Damask, Aleppo, Palmýra, križiacke hrady v Sýrii, Petra či Aqaba v Jordánsku, pamiatky v Libanone či v Izraeli sú popri spomienkach na službu v UNDOF iste doteraz v ich pamäti.

Ako vidíte budúcnosť UNDOF po tom ako Izrael obsadil a rozšíril nárazníkovú zónu?

To, čo urobil Izrael, dáva po vojenskej stránke nepochybne zmysel. Pád nepriateľského sýrskeho režimu je strategickou príležitosťou, ktorá sa tak skoro nezopakuje a nevyužiť ju vojensky by bolo z pohľadu Izraela až trestuhodné. Predpokladám, že nateraz nijaký medzinárodný tlak zrejme nedonúti Izrael aby sa stiahol z nanovo prekreslenej hranice a to určí aj budúci osud misie UNDOF.

Pavol Vitko • Foto: autor

Necelá stovka slovenských vojakov v rámci 3. roty rakúskeho práporu UNDOF plnila úlohy v rámci UNDOF v zóne separácie medzi Sýriou a Izraelom na siedmich stálych pozíciách. V priestore zodpovednosti na 58 km² v rámci pešieho a motorizovaného hliadkovania monitorovali dodržiavanie podmienok stanoveného prímeria. Trojica Slovákov pôsobila v medzinárodnom veliteľstve práporu. Techniku, ubytovacie priestory a ostatné zázemie Slovákom poskytla rakúska strana a OSN. Po ukončení operačnej úlohy našich vojakov vystriedali Chorváti.

Druhá najmladšia z našich misií

K medzinárodným vojenským štruktúram, v ktorých máme aktuálne zastúpenie, patrí aj European Union Military Assistance Mission for Ukraine, teda Misia vojenskej pomoci Európskej únie na podporu Ukrajiny – EUMAM.

Svoju činnosť začala v novembri 2022 a je takpovediac druhou najmladšou, v ktorej máme zastúpenie. Zameriava sa najmä na posilnenie kapacity ukrajinských ozbrojených síl brániť územnú celistvosť svojej krajiny v rámci jej medzinárodne uznaných hraníc. Z Bruselu jej velí holandský generálporučík Michiel van der Laan. Pomoc najmä vo forme výcviku koordinujú z Combined Arms Training Command (CAT-C) v Poľsku a Special Training Command (ST-C) v Nemecku. Tieto veliteľstvá sú zodpovedné za výcvikové aktivity na ďalších viacerých miestach v celej Európskej únii. Výcvikové priestory, moduly a personál doteraz realizovali či ponúkli z 24 členských štátov EÚ a Nórska. Len v samotnom Poľsku je viacero výcvikových modulov, kde pripravujú v rôzne dlhých kurzoch ženistov, vodičov či letcov.

Dvaja naši

Ozbrojené sily SR v CAT-C od roku 2023 v polročných cykloch rotujú raz dvoch a raz jedného vojaka (jednu pozíciu obsadzujeme striedavo s Čechmi). Veliteľstvo sídli v 20-tisícovom okrese mesta Žagaň v juhozápadnom Poľsku. „Velil nám dvojvliezdličkový

Pplk. Červeň s rumunským kolegom

poľský generál Piotr Fajkowski, ktorý bol zároveň veliteľom poľskej obrnenej divízie. Náš medzinárodný štáb pozostával z vojakov desiatich národností. Najmä z domácich, no aj Francúzov, Belgičanov, Fínov či Holanďanov,“ spomenul podplukovník Ľuboš Červeň, ktorý v Poľsku ešte ako major slúžil od mája do novembra 2024. Rodák z Oravy, ktorý vyrastal v Tvrdošíne, chcel po strednej priemyselnej škole elektrotechnickej pokračovať v elektrotechnike aj na vysokej. „Akadémia ozbrojených síl v Liptovskom Mikuláši bola od nás len 60 kilometrov, ale nemal som strach ani z odlúčenia od rodiny, pretože u nás na Orave je to v podstate bežný stav,“ obzrel sa o takmer dve desaťročia späť pplk. Červeň. Po promóciách slúžil u „protiletadlovcov“ v Nitre. Teraz pôsobí v štruktúrach spoločného operačného veliteľstva. „Našou ťažiskovou činnosťou bolo zabezpečiť výcvik ukrajinských vojakov na území Poľska a koordinovať ho v ďalších krajinách EÚ, vrátane Veľkej Británie,“ spomenul pplk. Červeň, ktorý mal pred vyslaním do CAT-C medzinárodné skúsenosti najmä z dvojnásobného nasadenia v misii UNFICYP na Cypre. V Poľsku

slúžil spolu s majorom Martinom Pavlačkom z 82. brigády spoločnej podpory Trenčín.

Lekári, logisti, opravári

Z oficiálnych stránok Európskej únie sa možno dozvedieť, že do konca zimy by malo byť vycvičených v rámci misie EUMAM 75-tisíc ukrajinských vojakov. Výcvik na základnej, pokročilej či špecializovanej úrovni financujú členské štáty prostredníctvom európskeho mierového nástroja. A to aj v oblasti lekárskej pomoci, chemickej, biologickej, rádiologickej a jadrovej ochrany, v logistike, komunikácii, pri odminovaní, alebo v rámci opravárenských činností.

Ktorá z našich misií je najmladšia? Od vlaňajška máme jedného vojaka v štruktúrach námornej misie Európskej únie Aspides.

Pavol Vitko

Stretnutia ukrajinských vojakov s najbližšími bývajú krátke

MILITARY ENGLISH

MILITARY EXPENDITURES

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Marine Corps Cpl. William Wallace

Military **expenditures** or military budgets are one of the key indicators of a nation's defense priorities and strategic objectives. Governments **allocate** portions of the state budget to their armed forces, often reflecting geopolitical challenges and internal security concerns. Military budgets often mirror how strongly a country **perceives** the likelihood of threats against it, or the amount of aggression it plans to conduct.

The bigger the tensions in the world are, the higher the amount of military spending worldwide. However, even in peacetime, technological research and development calls for modernization of warfare and military logistics, which requires additional funds. As technological innovations redefine modern warfare, future military investments will likely **lean** more **toward** cyber capabilities and artificial intelligence.

As of 2024, global military expenditures have reached unprecedented levels: the United States leads **by a wide margin**, accounting for over a third of global military spending with 3.4% of its GDP allocated to its military needs. China, the second-largest spender (1.7% of its GDP), continues to modernize its armed forces, while Russia (5.9%) heavily invests in warfare to feed the war machine in Ukraine.

When it comes to GDP to military spending ratio, Ukraine leads by a significant margin, dedicating over 33% of its GDP to defense, due to its ongoing conflict with Russia. The Middle Eastern countries, including Saudi Arabia, Qatar, and Oman, allocate high percentages to **safeguard** their strategic positions and resource wealth.

Until recently, military spending was focused on fighting local battles including **counterinsurgency** operations and managing conflicts. The Russian invasion of Ukraine, begun on February 24, 2022, changed all that: it provided a major stimulus for European defense spending growth and channeled funds into orders for artillery systems and ammunition, battle tanks, armored vehicles, air-defense missiles, and drones. R&D focused on improving survivability on the battlefield against modern-day **ordnance** and on upgrading electronic warfare systems able to disrupt formations and communications.

According to the SIPRI Military Expenditure Database there are three European countries among the TOP 10 highest military spenders worldwide:

the United Kingdom, Germany and France holding positions 6, 7 and 9 respectively. The list is headed by the United States, China and Russia who had allocated for military purposes over 1,6 trillion US dollars combined in 2024.

Germany's defense spending was boosted by a €100 billion special fund created **in the wake of** Russia's February 2022 full-scale invasion of Ukraine. However, the size of the defense budget heavily depends on the willingness of the taxpayers to approve it: in January 2025 German Chancellor Olaf Scholz **dismissed** incoming US president Donald Trump's demands that Germany and other NATO allies spend at least 5% of gross domestic product (GDP) on defense claiming that would only be possible with "massive tax increases or massive cuts to many things that are important to us."

QUESTIONS:

1. Čo sú určujúce faktory pri tvorbe obranného (vojenského) rozpočtu?
2. Ktoré európske krajiny alokujú najväčší objem peňazí na vojenské účely?
3. Ktoré oblasti vojenskej techniky budú v budúcnosti najnáročnejšie na financie?

GLOSSARY

- **expenditures** /ɪk'spɛndətʃərz/ – výdavky
- **allocate** /'ælə'keɪt/ – alokovať, prideliť
- **perceives** /pə'r'si:vz/ – vníma
- **lean toward** /lɪn tə'wɔrd/ – prikláňať sa
- **by a wide margin** /baɪ ə waɪd 'mɑrʒɪn/ – s veľkým odstupom
- **safeguard** /'seɪf'ɡɑrd/ – zabezpečiť
- **counterinsurgency** /ˌkəʊntərɪn'sɜrdʒənsi/ – protipovstalecký
- **ordnance** /'ɔrdnəns/ – streľivo, projektily
- **in the wake of** /ɪn ðə weɪk əv/ – v dozvukoch
- **dismissed** /dɪ'smɪst/ – odmietol

npor. Mgr. Mikuláš Jančuš
starší kaplán výsadkář, 5. pluk speciálního
určení Žilina

Velké „L“

Básníci ju oslavujú, kolujú o nej piesne, hovorí sa o nej s úctou i posmechom, filozofi ju vysvetľujú a náboženstvo jej pripisuje význam až k večnosti. Obyčajná i neobyčajná, ale predovšetkým nenahraditeľná láska. Kde a ako sa vlastne rodí? Ako sa prejavuje?

Veľmi často sa stretáme s tvrdením, že ľudská láska je čosi úplne iracionálne, čo človeka prepadá bez akejkoľvek kontroly a celkom sa vymyká rozumu a teda aj svedomiu. Jej pôvod tak musíme hľadať niekde inde. Tiež existuje mnoho podôb lásky, ktorú ako ľudia zažívame. Najprv sa ako deti stretávame s láskou rodičov, ktorí bezvýhradne ľubia, potom s láskou súrodeneckou. Láska kamarátska, často silnejšia než tá pochádzajúca z rodinných väzkov. Láska altruistická, ktorá nás učí byť nablízku núdznym. Láska, na ktorú skoro vždy myslíme, keď sa o nej hovorí, je vzťahom muža a ženy. A napokon i iné jej formy, láska k zvieratám, prírode, vlasti, hudbe, vede, kultúre a mnoho iných jej podôb.

Ale tá najdôležitejšia láska, ktorá je však v súčasnosti tak málo chápaná, často tajomná, ale absolútne nutná pre tento svet i pre každého človeka osobne, je Božia Láska k nám a nasledujúca odpoveď človeka cez lásku k Bohu.

Veľmi krásne o tom svojho času napísal v encyklike Boh je láska aj pápež Benedikt XVI. Božia láska k nám je základnou podmienkou života a kladie rozhodujúce otázky o tom, kto je Boh a kto sme my.

Ak teda chceme aspoň o čosi viac vstúpiť do tajomstiev akejkoľvek formy ľudskej lásky, musíme tak urobiť cez lásku s veľkým „L“, teda cez tú Božiu. Jedine cez Božský počiatok a zdroj každej prirodzenej lásky dokážeme pochopiť i všetky jej ostatné podoby, ich význam a prínos pre náš život i to, ako ich zdravo prežívať. Až vtedy smieme spoznať, že to nie my sme jej pôvodcami, ale že sme len prostriedkami ako sa v mnohých podobách Láska v tomto svete prejavuje.

Ako predchádzať podvrtnutiu členka

Podvrtnutie členka patrí medzi najčastejšie zranenia pohybového aparátu, ktoré môže postihnúť športovcov aj bežných ľudí. Tento úraz vzniká, keď sa pri nevhodnom pohybe natiahnu alebo natrhnu väzivá – ligamentá v okolí členka. Prevencia je jednoduchšia a menej bolestivá ako liečba, preto je dôležité poznať spôsoby, ako zraneniu predchádzať.

Podvrtnutie členka je zranenie bežné najmä v športoch. Často sa vyskytuje u bežcov, ktorí trénujú na nerovných povrchoch, aj vo vojenskom prostredí, kde sú vojaci vystavení vysokým fyzickým nárokom a náročným terénnym podmienkam. K rizikovým faktorom podvrtnutia prispieva aj vek a pohlavie, pričom mladí ľudia a adolescenti sú vo väčšom riziku kvôli vyššej pohybovej aktivite. Podvrtnutie členka sa môže vyskytnúť na bočnej aj vnútornej strane členka. V niektorých prípadoch sa môže vyskytnúť aj tzv. vysoké podvrtnutie členka.

Prvým krokom k prevencii je zvýšenie sily a stability svalov okolo členkov. Do tréningu môžete zaradiť výpony na špičkách, cvičenia na balančných pomôckach a posilňovanie lýtkových svalov. Zlepšujú stabilitu a odolnosť členka voči nečakaným pohybom. Správny výber obuvi je kľúčový. Športová obuv by mala byť prispôbena konkrétnemu športu a poskytovať členku dostatočnú podporu. Pri športovaní nezabudnite na dôkladné rozcvičenie. Zahriatie svalov dynamickými pohybmi, ako sú skoky alebo ľahké behanie, a dynamické natiahnutie dolných končatín pomáha predchádzať zraneniam. Dôležité je tiež postupne zvyšovať intenzitu tréningu, aby ste predišli preťaženiu svalov a ligamentov. Zvyšujte objem tréningu maximálne o 10 % týždenne a doprajte si dostatok času na zotavenie medzi jednotlivými aktivitami.

Rovnováha a koordinácia sú ďalšie faktory, ktoré znižujú riziko podvrtnutia. Predchádzať podvrtnutiu členka si vyžaduje disciplínu, no výsledky stoja za to. Silné svaly, správna obuv, opatrnosť v teréne a pozornosť voči vlastnému telu vám umožnia vychutnávať si pohyb bez obáv zo zranenia.

Proprioceptívny tréning

Dôležitým aspektom v prevencii je proprioceptívny tréning zameraný na zlepšenie neuvedomelej schopnosti mozgu vnímať polohu tela v priestore. V prevencii podvrtnutia členka je kľúčový, pretože zlepšuje stabilitu a koordináciu svalov v oblasti členku. Zahŕňa rôzne cvičenia zamerané na stabilitu, koordináciu a svalovú reakciu. Tréning na nestabilných plochách ako bosu lopty balance boardy alebo penové podložky vytvára podmienky na stimuláciu proprioceptorov. Cvičenia na jednej nohe (obrázok 1), prípadne variant stáť so zavretými očami, preskoky (obrázok 2), chytanie lopty zlepšujú rovnováhu a stabilitu členka. Dynamické cvičenia ako bočné skoky, beh cez agility rebríky či rýchle zmeny smeru napodobňujú reálne športové situácie a podporujú koordináciu.

Reakčné cvičenia, zamerané na rýchlu odozvu na nečakané podnety zahŕňajú chytanie lopty pri státi na nestabilnej ploche alebo skoky podľa zvukových či svetelných signálov. Dôležitou súčasťou tréningu sú aj cvičenia so zavretými očami, pri ktorých sa eliminuje vizuálna spätná väzba, čím sa posilňuje propriocepcia. Plyometrické cvičenia, ako sú výskoky z drepu, skoky na schodíky či dynamické doskoky zlepšujú výbušnosť a kontrolu pri dopadoch.

Cvičenia s odporovými gumami, ako je ohýbanie, vystieranie či bočné pohyby členka proti odporu posilňujú svaly obklopujúce členok a zvyšujú jeho stabilitu. Komplexne cvičenia, ktoré zahŕňajú pohyby vo viacerých rovinách, ako napríklad otočky, výpady do rôznych smerov či rotácie trupu na jednej nohe podporujú komplexnú stabilitu.

Proprioceptívne prvky možno integrovať do každodenných činností napríklad stáť na jednej nohe počas čistenia zubov alebo vykonávaním domácich prác na nestabilnej ploche. Tento typ tréningu by mal byť prispôsobený individuálnym potrebám a schopnostiam, pričom dôležitá je postupná progresia v zaťažení. Proprioceptívny tréning nielen predchádza zraneniam členka, ale tiež urýchľuje regeneráciu a obnovu funkcie po zranení.

Cvičenie treba vykonávať pod dohľadom fyzioterapeuta. Odporúčania v článku nepredstavujú náhradu lekárskeho vyšetrenia.

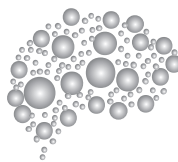
PhDr. Dávid Liška, PhD.

fyzioterapeut Vojenského športového centra Dukla

OBRANA • Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Ročník XXXIII. • č. 2/2025 • Redakčná uzávierka 27. 1. 2025 • Do výroby zadané 31. 1. 2025 • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 30 30 37, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 30 30 38, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktor: Jozef ŽIAK, plukovník v. v., tel.: 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 30 30 39, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJAČKOVÁ • Grafická úprava: Dáša NEUBAUEROVÁ • Adresa: Mesačník OBRANA, Ministerstvo obrany SR, Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR a OS SR • NEPREDAJNÉ

MIESTO PRE PSYCHOLÓGA

por. Mgr. Ákos Vincze

psychológ 21. mechanizovaného práporu Trebišov

Cesta najmenšieho odporu: dvojsečný meč osobného rozvoja

„Cesta najmenšieho odporu býva vyasfaltovaná len na začiatku.“

Lákavá vyhládka na pohodlný život, vyhnutie sa náročným situáciám a rýchle výsledky nás často vedú k výberu cesty najmenšieho odporu. No je to skutočne cesta k šťastiu a naplneniu?

Na jednej strane môže vyhýbanie sa stresu a zbytočným konfliktom zlepšiť našu psychickú pohodu. Niekedy je najjednoduchšie riešenie aj to najefektívnejšie. Šetrenie energie môže byť dôležité pre zvládanie iných, náročnejších úloh. Na druhej strane nás však neustále vyberanie si ľahších ciest môže uväzniť v komfortnej zóne a zabrániť nám v osobnom raste. Bez prekonávania výziev sa neposúvame vpred a obmedzujeme si pohľad na širšie možnosti, ktoré život ponúka. Neustále vyhýbanie sa ťažkostiam nás pripravuje o možnosť rozvíjať svoju odolnosť a schopnosť zvládať náročné situácie. A čo viac, môže viesť k strate motivácie a zmyslu pre dosiahnutie.

Cesta najmenšieho odporu teda nie je čiernobiela. Je to skôr dvojsečný meč, ktorý môže byť zároveň pozhnaním aj prekliatím. Kľúčom je nájsť rovnováhu. Nie je zlé občas si zvoliť ľahšiu cestu, ale nemali by sme sa jej držať za každú cenu. Dôležité je uvedomiť si, kedy je čas vyjsť zo svojej komfortnej zóny a postaviť sa výzvam.

Pred každým rozhodnutím by sme sa mali zamyslieť nad jeho krátkodobými a dlhodobými dôsledkami. Opýtajte sa sami seba, či nás toto rozhodnutie posunie vpred, alebo nás udrží na mieste. A či sme ochotní prijať výzvy, ktoré so sebou toto rozhodnutie prináša. Cesta najmenšieho odporu môže byť skratkou k úspechu, ale môže nás tiež uväzniť v priemernosti. Záleží len na nás, akú cestu si vyberieme. Pamätajte, že rast a vývoj sa dejú mimo našej komfortnej zóny. Stručne povedané, cesta najmenšieho odporu je lákavá, no môže nás stáť príležitosti na rast a rozvoj. Dôležité je nájsť rovnováhu medzi vyhýbaním sa zbytočným ťažkostiam a prekonávaním výziev, ktoré nás posúvajú vpred.

DOVOLENKA NA SLOVENSKU S REKREAČNÝM POUKAZOM

GRANIT®
HOTELS

Aj vy máte nárok požiadať o príspevok na rekreáciu v HOTELOCH GRANIT.

Cestujte po Slovensku, oddychujte v sieti GRANITHOTELS a ešte k tomu všetkému si časť ceny pobytu nechajte preplatiť u svojho zamestnávateľa.

Máte nárok na príspevok na rekreáciu? Informujte sa u svojho vedúceho alebo personalistu, vyberte si hotelovo-zdravotnícku prevádzku podľa svojej preferencie a záujmu a prídte si oddýchnuť.

Administratívu nechajte na nás – my vám pripravíme všetky potrebné dokumenty, ktoré potrebujete pre svojho zamestnávateľa.

HOTEL GRANIT PIEŠŤANY ***

KÚPEĽNÝ ÚSTAV

tel.: +421 (0) 33 7983 111

email: repcia.pn@granithotels.sk

HOTEL GRANIT SMREKOVICA ***

HORSKÝ REZORT

tel.: +421 (0) 44 4323 516

email: repcia.sm@granithotels.sk

HOTEL GRANIT TATRAŇSKÉ ZRUBY ***

KLIMATICKÉ KÚPELE

tel.: +421 (0) 52 4267 123

email: repcia.tz@granithotels.sk

HOTEL GRANIT NOVÁ POLIANKA ***

KLIMATICKÉ KÚPELE

tel.: +421 (0) 52 7841 111

email: repcia.np@granithotels.sk

facebook.com/granithotels
www.granithotels.sk

Slovenská zimná čiapka

Bojové nasadenie v zimných podmienkach si vyžaduje prispôbiť výstroj a výzbroj vojaka. Moderné armády si v 20. storočí plne neuvedomovali tento problém, a tak muži do bojov prvej a druhej svetovej vojny často vstupovali bez dostatočného vybavenia.

Zimné frontové boje pomerne rýchlo ukázali potrebu špecializovaného výstroja, a tak armády rýchlo hľadali riešenie problému cestou improvizácie a zavádzaním nových výstrojných prvkov.

Generál Zima

Zimný výstroj, ktorý sa dostal do vybavenia slovenskej armády po marci 1939, bol rovnako skromný ako v iných armádach. Vojaci mali k dispozícii len zimnú bielizeň, vlnenú kuklu, vlnené rukavice či bedrový pás. Len pre isté špecifické úlohy – pre strážnu službu a vodičov motorových vozidiel boli k dispozícii rôzne druhy dlhých a krátkych kožuchoch.

Pomerne studená prvá frontová zima 1941 – 1942 ukázala nedostatočné vybavenie všetkých armád nasadených na východnom fronte, snáď s výnimkou Fínska. Armády boli nútené improvizovať či používať ukoristený materiál. Týkalo sa to aj slovenských jednotiek. Na základe skúseností z prvej frontovej zimy sa slovenská armáda rozhodla v roku 1942 doplniť vybavenie vojakov na fronte o špeciálny zimný výstroj. Inšpiráciu hľadali v skúsenostiach rakúsko-uhorskej armády z prvej svetovej vojny, v nemeckom Wehrmachte, aj sovietskej armády.

Na ruskom fronte

Na zimu 1942 – 1943 už dostal každý slovenský vojak v poli dve súpravy teplej bielizne, sveter alebo kožušinovú vestu, vlnené rukavice, vlnené zápästníky, dve vlnené kukly, dva páry vlnených ponožiek, brušný pás, tri vlnené prikrývky, snehové okuliare, ako obuv zimné kapce – a najmä kožušinovú zimnú čiapku. Pre vojakov zvlášť vystavených zime boli určené kožuchy a pľstené prezuvky.

Azda najviditeľnejším prvkom zo zavedeného zimného výstroja bola kožušinová čiapka. V lete 1942 sa výroba zimných čiapok rozbehla naplno a do 15. septembra 1942 ich vyrobili 17-tisíc. V novembri 1942 tak mohlo byť odoslaných zaistovacej a rýchlej divízi na front osemtisíc čiapok. Výroba pokračovala aj v nasledujúcom období a celkovo jej objem možno odhadnúť na 30-tisíc čiapok. Slovenská armáda ich používala až do konca vojny a, samozrejme, aj počas Slovenského národného povstania.

Kožušinou proti chladu

Zimná čiapka mala tvar tzv. baranice a bola vyhotovená z vlneného súkna farby kaki, podšitého kaki keprovou látkou na podšívky. Na zateplenie čiapky bola použitá kožušina – barančina rôzneho pôvodu a farby. Kožušinou za-

teplené časti čiapky sú vyhrnuté nahor a zviazané tkanou šnúrkou, pričom sa dajú sklopiť na uši a zátylok a zaviazať šnúrkou pod bradou.

Na čele čiapky sa umiestňoval odznak na poľnú čiapku. Pre mužstvo morený, pre rotmajstrov a aspirantov bol predpísaný strieborný a pre dôstojníkov odznak v zlatom prevedení. Dôstojníci používali na zimnú čiapku aj nepredpísaný odznak určený na služobnú čiapku – brigádírku. Zimná čiapka poskytovala pomerne dobrú ochranu pred zimou, a to najmä v kombinácii s vlnenou kuklou. Pomerne bežné bolo nosenie čiapky pod prilbou vz. 32.

Jediný exemplár

V zbierkach Múzea Slovenského národného povstania sa nachádza zimná čiapka, ktorú počas bojov na konci októbra 1944 a v zime 1944 – 1945 používal povstalec Ondrej Cimerman z obce Králiky. Žiaľ, bližšie podrobnosti jeho povstaleckého príbehu nepoznáme.

Múzeum SNP získalo čiapku v roku 1959 a v súčasnosti je vystavená v otvorenom depozitári. Nateraz ide o jediný známy exemplár zimnej kožušinovej čiapky z roku 1942, ktorá sa zachovala do dnešných dní.

PhDr. Marian Uhrin, PhD.
riaditeľ Múzea SNP,
Banská Bystrica

Prepadnutie Poľska v septembri 1939

Prepadnutím Poľska nacistickým Nemeckom 1. septembra 1939 sa začal najničivejší vojnový konflikt v dejinách. Vypuknutie druhej svetovej vojny bolo dôsledkom Hitlerovej expanzívnej zahraničnej politiky.

Ako zámienku Nemci zinscenovali prepád rozhlasového vysielateľa v sliezskych Gliwiciach. Už nad ránom bojová loď Schleswig-Holstein zaútočila na poľskú vojenskú základňu na polostrove Westerplatte v Gdaňsku. Cieľom útoku (operácia Fall Weiss) bolo obkľúčiť hlavné poľské sily ešte na západ od Visly. Skupina armád Juh mala postupovať zo Sliezska, Moravy a Slovenska. Jej hlavné sily mali útočiť na Varšavu. Skupina armád Sever mala prepojiť Východné Prusko s nemeckým územím na západe a odrezať protivníka v tzv. koridore a na baltskom pobreží. Potom mali obidve skupiny východne od Varšavy obkľúčiť nepriateľa. Letecká podpora mala podporovať pozemné sily a zničiť poľské letiská, komunikácie atď. Námorníctvo malo zlikvidovať poľské vojnové loďstvo a delostrelectvom podporovať pozemné sily. Na celom fronte Nemci rýchle napredovali. Poliaci neboli pripravení na vojnu a márne čakali na pomoc Francúzska a Veľkej Británie napriek ich vstupu do vojny. Poľské velenie už 10. septembra nariadilo ústup do juho-východného Poľska. Nemecké sily však prekročili San a postupovali na Lvov. Časť sa obrátila na sever, aby sa spojila s jednotkami obchvacujúcimi protivníka zo severu pozdĺž rieky Bug. K tomu došlo 17. septembra južne od Brest-Litovska (dnes Brest v Bielorusku). Poľská armáda sa ocitla vnútri klieští. Situácia bola kritická aj v obkľúčenej Varšave, ktorá kapitulovala 28. septembra.

Rana do chrbta

Osud krajiny však bol spečatený skôr, 17. septembra 1939 sa totiž k agresii pripojila Červená armáda. Aby ZSSR zdôvodnil tento čin, tvrdil, že Poľsko už neexistuje, a preto musí chrániť „bratských“ Ukrajincov a Bielorusov. V skutočnosti invázia prebehla na základe nemecko-sovietskeho paktu z augusta. Viaceré poľské jednotky pred Sovietmi ušli do Litvy, Rumunska a Maďarska. Do Rumunska odcestovali aj poľské politické a armádne špičky. Posledné jednotky kapitulovali 6. októbra 1939. Vojna si vyžiadala obrovské obete. Poľsko malo v bojoch proti Nemcom 66-tisíc mŕtvych a 694-tisíc zajatých vojakov. V bojoch proti Červenej armáde bolo zabitých 6 až 7-tisíc vojakov, minimálne 230-tisíc sa

Slovenskí vojaci strážia železničnú stanicu v poľskom Zakopanem v septembri 1939

ich dostalo do zajatia. Zahynuli tisíce civilov. Za víťazstvo Nemci zaplatili 16-tisíc padlými a 3 404 nezvestnými.

Za nemeckou armádou postupovali pohotovostné oddiely, ktoré rozpútali systematické vraždenie v snahe eliminovať odpor a zdecimovať poľskú inteligenciu, šľachtu, duchovenstvo a Židov. Teror sa rozpútal aj na území obsadenom Sovietmi. Tí zatkli a deportovali tisíce Poliakov. Na jar 1940 zavraždili tisíce poľských dôstojníkov. Už v septembri 1939 sa upravili sféry vplyvu medzi Nemeckom a ZSSR. Litva prešla do sovietskej sféry a hranice sa posunuli na východ k rieke Bug. Keďže Hitlerove mierové návrhy Západ odmietol, na časti okupovaného územia Nemci zriadili Generálny gouvèrnement, kde rozpútali teror. Postupne tu vybudovali sieť koncentračných táborov určených najmä

na likvidáciu Židov. Západnú a severnú časť Poľska vteli do Ríše s cieľom germanizovať ju.

Na nemeckej agresii sa podieľala aj Slovenská republika. Hitler na základe ochrannej zmluvy z marca 1939 využil jej územie na útok proti Poľsku. Hoci slovenská armáda mala viazať nepriateľa na hraniciach, iniciatívne postúpila aj do poľského pohraničia. Ako odmenu získalo Slovensko pohraničné územie na Kysuciach, Orave a Spiši, ktoré patrili Poľsku od rokov 1920, 1924 a 1938. Posilnilo si tiež labilné zahranično-politické postavenie v nacistickej sfére. Diplomatiekeho uznania sa dočkalo od ZSSR. Styky s ním však rozviazali Francúzsko a Veľká Británie. Propaganda interpretovala účasť na ťažení ako ochranu hraníc a úsilie získať späť pohraničie. Slovenskí vojaci však bojovali aj na opačnej strane. Zo slovenských a českých utečencov vznikla 30. apríla 1939 v Krakove Zahraničná vojenská skupina československá. Koncom augusta mala 870 príslušníkov, z toho vyše 400 Slovákov. Dekrétom poľského prezidenta z 3. septembra vznikla Česká a slovenská légia. Ako celok síce nebojovala, čata guľometnej obrany proti lietadlám sa však podieľala na obrane Tarnopolu (dnes Ternopil' na Ukrajine). Bojov sa zúčastnili aj československí letci v poľskom letectve. Časť príslušníkov légie zahynula, časť sa dostala do zajatia, časť na Blízky východ a zvyšok pod kontrolu Červenej armády.

PhDr. Igor Baka, PhD.
Vojenský historický ústav
Foto: VHA Bratislava

Prekročenie poľských hraníc nemeckými jednotkami dodatočne zinscenovali pre potreby nacistickej propagandy

Takticko-technické údaje:

Kaliber:	9 mm
Náboj:	9×19 mm Luger Parabellum
Dĺžka:	205 mm
Dĺžka samotnej hlavne:	120 mm
Hmotnosť bez zásobníka:	0,950 kg
Hmotnosť nabitkej zbrane:	1,123 kg
Kapacita zásobníka:	8 nábojov
Ústová rýchlosť strely:	345 m/s
Teoretická kadencia strelby:	25 – 30 výstrelův za minútu
Účinný dosah:	50 metrov

Mimoriadna pištoľ z Poľska

Poľská armádna pištoľ 9-mm Radom VIS vzor 35 sa do zbierok niekdajšieho Dukelského múzea dostala 6. apríla 1967 darom od Krajskej správy Zboru národnej bezpečnosti Košice.

V rámci svidníckeho múzea ide o jeden z dvoch kusov tejto mimoriadne kvalitnej a spoľahlivej zbrane, ktorú dodnes mnohí odborníci považujú za jednu z najlepších služobných pištoľí svojej doby na svete. Zbraň vyrobili v Radome pre potreby nemeckej armády a možno ju vidieť v priestoroch novovytvorenej expozície Vyhliadkovej veže na Dukle.

Zrodená v Radome

Počiatkom 30. rokov 20. storočia sa v poľskej armáde dostala do popredia otázka jednotnej štandardnej strelnej zbrane pre potreby dôstojníkov a ďalších vybraných príslušníkov, ktorou by bolo možné vo výzbroji nahradiť dovtedy používané množstvo zahraničných modelov poloautomatických pištoľí či dokonca revolverov. Okrem ponúk zo zahraničia (poľská armáda bola pôvodne rozhodnutá pre licenčnú výrobu československej armádnej pištole vzor 24) vznikol aj domáci prototyp pištole, ktorý vo februári 1931 spoločne vytvorili konštruktéri Piotr Wilniewicz (1887 – 1960), pôsobiaci v Panstwowej Fabryce Broni Radom a Jan Skrzypiński (1891 – 1939), zastávajúci v tom čase post riaditeľa Panstwowej Fabryky Karabinów vo Varšave.

Inšpirovaná Browningom

Z konštrukčného hľadiska sa inšpirovali pištoľami Browning HP a Colt model 1911, pričom ich dielo chránil

od roku 1932 patent č. 15 567. Po jeho udelení bola v Radome vyrobená séria 134 kusov pod továrenským označením „Radom WiS wz. 32“ (akronym mien Wilniewicz a Skrzypiński). Nasledovali vojskové skúšky, ktoré ukázali, že pištoľ bola veľmi presná a stabilná. Spoľahlivá a plne funkčná zostávala aj po vystrelení viac ako 6 000 nábojov. Padlo rozhodnutie, že zbraň bude zavedená do výzbroje armády, ktorá zároveň vystavila objednávku na prvých 6 000 kusov. Dodatočné požiadavky na úpravu konštrukcie pištole – predovšetkým poistného mechanizmu spôsobili, že finálnu verziu napokon do výzbroje armády oficiálne zaviedli až v roku 1935 pod označením Pistolet VIS wz. 35 (z latinského vis – sila).

Proti Nemcom aj pre nich

Sériová produkcia tejto zbrane skonštruovanej na použité náboja kalibru 9×19 mm Luger Parabellum sa v Radome naplno rozbehla v roku 1936, keď zbrojovka pre potreby armády skompletizovala pôvodne objednaných 6 000 kusov. Ďalšie tri roky potom priniesli postupný nárast produkcie (1937 – 8 000 kusov, 1938 – 16 000 kusov a 1939 – viac ako 19 000 kusov). Do napadnutia Poľska Nemeckom sa armáde podarilo prevziať približne 49 400 pištoľí. Po definitívnom obsadení poľského územia sa radomská zbrojovka dostala pod správu rakúskej firmy Steyr-Daimler-Puch v Steyre a výroba pištoľí VIS

pokračovala ďalej pre nemeckú armádu, ktorá ich do výzbroje zaviedla pod označením 9 mm Pistole P.35(p).

Steyr a Znojmo

Od marca 1941 sa podarilo aj vďaka viacerým konštrukčným zjednodušeniam zvýšiť produkciu na 10-tisíc kusov mesačne. Do konca vojny pre potreby nemeckej armády vyrobili približne 315 000 kusov. Zaujímavosťou je, že od augusta 1944, keď sa sovietska armáda priblížila k rieke Visla, výrobné linky presunuli z Radomy do Steyru. Väčšina dielcov potrebných na kompletizáciu zbrane sa vyrábala v Znojme.

Po celé obdobie vojny pritom patrila továreň v Radome k jednému z mála zbrojoviek, ktorým nemecká armáda nikdy nepridelila štandardný vojnový výrobný kód, a teda pištole vyprodukované v tomto období niesli štandardizované označenie v tvare F.B.RADOM VIS Mod. 35 Pat. Nr. 15567 vo vrchnom riadku a P.35 (p) v spodnom riadku, zvyčajne doplnené nemeckou preberacou značkou v tvare WaA 77 (Radom), resp. WaA 623 (Steyr).

Po skončení vojny sa už v produkcii týchto zbraní na poľskom území ďalej nepokračovalo, poľská armáda zaviedla ako štandardný model sovietsky Tokarev TT-33.

Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – Vojenské historické múzeum, múzejné oddelenie Svidník

Podpredseda vlády a minister obrany SR, náčelník Generálneho štábu
Ozbrojených síl SR a mesačník Obrana
vyhlasujú

24. ročník výtvarnej súťaže pre žiakov základných škôl

VOJACI OČAMI DETÍ 2025

v kategóriách

MLADŠÍ ŽIACI (1. až 5. ročník ZŠ) a **STARŠÍ ŽIACI** (6. až 9. ročník ZŠ).

Práce označené názvom diela, menom, priezviskom a vekom autora, spiatoučnou
adresou, prípadne aj adresou školy, ročníkom a telefonickým kontaktom posielajte
najneskôr do 12. mája 2025

na adresu

**VOJACI OČAMI DETÍ, redakcia OBRANA, Ministerstvo obrany SR,
Námestie generála Viesta 2, 832 47 Bratislava**

Porota zložená z výtvarníkov, profesionálnych vojakov a zamestnancov
rezortu obrany vyberie po tri najlepšie diela v každej kategórii.

Ocenení získajú finančné prémie a vecné ceny.

Víťazné práce budú vystavené, uverejnené v mesačníku Obrana a na internete Ministerstva obrany SR.

*So súťažnými prácami treba poslať aj písomný súhlas zákonných zástupcov súťažiacich
so spracovaním osobných údajov.*

